

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:

Évi ár 24 korona.
Félévi ár 12 korona.

VIDÉKEN:

Évi ár 28 korona.
Félévi ár 14 k. 40 c.

HIRDETÉSEK:

4-hatásos péld. sor. egyszer 20 fillér.
Minden következőnél 15 fillér.

Nyitár sora 40 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyetemen
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 67.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Résvény-
Társaság.
József Ióherczeg-ut. 23. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1908.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Kedd június 16.

Wekerle az aradi adókról.

Beszélgetés a miniszterelnökkel.

— Az Aradi Közlöny távirati tudósítása. —

Arad, június 15.

Aradváros közgyűlése szenzációs határozatot hozott a múlt héten.

A közgyűlés a tanács javaslatára kimondotta, hogy a pezsgőt, sört és kártyát városi adóval rójják meg. Megdöbbenéssel fogadta a város közönsége a tanácsnak és közgyűlésnek ezt a meglepetésszerű és az egész országban egyedül álló határozatát. Mint megirtuk, a vendéglősök erélyes akcióra készülnek, melybe a sörgyárosokat is bevonják. Holnap délután négy órakor tartja meg az aradi vendéglősök ipartestülete értekezletét, melyben a vendéglősiparra kemény csapást mérő adó-nemekkel foglalkoznak.

A nagyközönség is elégedetlenséggel vette tudomásul a közgyűlés állásfoglalását s abban bizik, hogy a pénzügyminiszter a határozatot meg fogja semmisíteni.

Mint megirtuk, a tanács tagjai is azt hiszik, hogy az új adók kezeléséről készíthető szabályrendelet sohasem fog jogerőre emelkedni, mert a pénzügyi kormány nem fogja hozzájárulásával azt megerősíteni.

Az Aradi Közlöny fővárosi tudósítója révén kérdést intézett Wekerle Sándor pénzügyminiszterhez az új adókra vonatkozólag s a miniszter válaszát itt közöljük:

— A törvényhatóságoknak — mondta a miniszter — joguk van ilyen irányu adó kivetéséhez. Nem egyszer fordult már elő az aradihoz hasonló eset. A határozat azonban magában véve természetesen nem jelent még a megvalósítást is. Ehhez még belügyminiszteri jóváhagyás kell.

— Kegyelmes uram helyesnek tartja az ilyen irányu adó kivetését?

— Erre a kérdésre e pillanatban nem nyilatkozom. Nem is nyilatkozhatom, mert hozzám, mint szakminiszterhez, majd csak akkor kerül a dolog, ha a belügyminiszterium véleményezés végett átteszi hozzám. Annak idején, ha révideáalom a törvény-

hatóság határozatát, majd kifejtem ebben a kérdésben álláspontomat.

Wekerle diplomatikus válasza azt bizonyítja, hogy semmi esetre sem léptethetők oly rövid idő alatt életbe a városi új adók, mint azt a tanács hitte, amely a miniszter elvi álláspontját meg sem kérdezte, hanem ennek ismerete nélkül készített el a szabályrendeletet.

Az aljas hitelező.

— Levél a szerkesztőhöz. —

Szörnyűséges szópazarlás van ebben a címben. A hitelező mindig aljas, amikor a pénzt meri követelni, amikor perel érte, végrehajt és elakarja vinni a nagyságos asszonynak azsur himzésű utolsó párnáját. A leghitványabb amikor nem akar tovább, vagy egyáltalában nem akar hitelezni. Adósságot nem fizetni: nem dehonesztáló dolog, sőt bevett társadalmi rendszer. És mégis: valakiről azt főtételezni, hogy adós marad, tiszta becsületsértés. S valóságos szerencse, hogy a rőnek és a gyalunak emberei elvileg nem párbajoznak, különben megeshetnék, hogy a hitelezés megtagadása miatt két jól fésült urat küldenének hozzá.

És a hitelezők ellen való gyűlölség szinte ujjong abban a hangulatban, amely a végrehajtási törvény reformját fogadja s főként azt a módot köszönti, amint azt egy néptelen, vakációra vágyó parlament által rövid uton elakarják fogadtatni. A törvény megvédi a házi tüzhelyet, a kétezzer koronáig való fizetést s az adós nevét az árverési hirdetményekben való meghurcolástól. A hitelező nem törhet be az adós lakásába, nem szivhatja el a keresetét és nem állithatja pellengérré a tisztos nevét. S mindezt a hitelező megérdemli, mert ő sodorta az adósságba az áldozatot, amikor könnyelműen hitelezett, csak hogy a portékáján, vagy a munkáján tudjon.

A dånosi rablógyilkosoknak könnyebb a védekezés, mint a hitelezőknek, akiket így a liberálistussal, a humanizmustal szögeznek szembe. A hitelező, aki a maga érdekeiről merne beszélni, rossz szívű, a szegényt gyűlölő ember, aki ezzel maga bélyegzi meg önös szándékait. Mégis, e kedvezőtlen külszín mellett, talán lehet néhány szót ennél a reformnál a fekete lelkű hitelezők szempontjából ejteni.

Hát mindenekelőtt meglehetősen idejét múlt dolog könnyelmű hitelezésről beszélni ma. Ez igaz lehetett a pénzű időkben, amikor az áru — amint boltos-nyelven mondják, — a földön hevert és a gyáros nemcsak áru-hitelt adott, de sokszor pénzt

is, hogy az ujdonsült kereskedő berendezkedjék. Ma ennek az időnek vége van, amint hogy beakonyodott a végtelen idejű nyílt hitelnek. Az anyag megdrágult, a gyárosok pedig kénytelenek követeléseiket egy tömegben átadni a bankoknak, akik méltányosság és udvariasság nélkül követelik a határidő betartását. A kedvezményeket, amelyeket azelőtt a gyárosok egymás közt való versenye a kereskedőnek nyújtott, a szaporodó kartellek és „egyöntetű eljárások” teljesen megszüntették. Ilyen körülmények között az eladónak kétszer is meg kell forgatnia az árut, mielőtt azt hitelbe adja. A könnyelmű hitelezés magva ép abban áll, hogy a hitelbe venni akaró szorongatásának, vagy imponáló fellépésének nem tud ellenállni, azzal szemben nem tud energikus lenni. Uri vevőnek, uri megrendelőnek a kereskedő és iparos röstelli szemébe mondani, hogy neki nem ad hitelbe. Különösen olyankor, a mikor a vevő csak annyit mond: „hát küldje csak haza ezt a véget”, a mikor tehát a boltos nem tudja, hogy készpénzért, vagy hitelbe indul-e utnak a portéka. Szinte kínos látni, hogy a kereskedő milyen ürügyeket, kibuvókat, mentséget és bocsánatkérést keres, a mikor a hitelezés elől elzárkózik ott, a hol előre is elveszettnek érzi a pénzt.

Hanem jó: a kereskedő ne hitelezzen. A hitelező szívesen belenyugszik ebbe a büntetésbe, a melyivel az adóst sújtják. De egy kérdésre mégis feleletet szeretne. Mi lesz azokkal a tartozásokkal, a melyeket eddig évekkal, ezelőtt hitelezett, a mikor sejtetne se lehetett arról, hogy Günther Antal igazságügyminiszter lesz és hogy ilyen reform révén fogja a népszerűségét megalapozni? Akkor még ő a törvényre támaszkodhatott, a törvényre, amely eszközeivel némi biztosítékot adott az ő követelésére. Az adós, az üldözött adós ezzel a gondolattal, vagy szóval lépett elébe: nekem hitelezhetsz, hiszen van lefoglalható fizetésem, lefoglalható butorom; nem kell hát attól félned, hogy a pénzed veszendőbe megy. És ha a tartozással máig adós maradt, — a törvény azt mondja, hogy az akkori állapot nem számít. Akinek sikerült a tartozást eddig elhuzni, azt, megfelelő körülmények mellett a törvény felmenti a fizetés kötelezettsége alól. Igazság-e az, hogy a régi tartozásokra, a régi törvény alapján létrejött jogügyletekre is kiterjed az új végrehajtási intézkedés?

Kortas beszéd, hogy a régi törvény olyan nagy hatalmat adott a hitelezőnek az adóssal szemben, a kis embert a tőkének kiszolgáltattá. Oly egyszerű módja volt a kijátszásnak, hogy csak a naiv adós nem vette igénybe, ha szüksége volt

Olcsó kultúra.

A képviselőház Diése.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Budapest, június 15.

Wekerle miniszterelnök hazaérkezett. A kíváncsok sokadalma az ő arcáról próbálta leolvasni a jövőt, amelynek programját Bécsben szerkesztették. De ki tud jövedőlni a miniszterelnök mosolyából, mikor mindig mosolyog.

Justh elnök megnyitván az ülést, jelenti, hogy a belügyminiszter déli irat érkezett, amely tudomására hozza a képviselőknek, hogy csütörtökön, a hó 18-án napi körmenet lesz a városban és részt vehetnek azok, akik részt venni akarnak. Wekerle Sándor miniszterelnök két törvényjavaslatot terjeszt be. Az első a közadók kezeléséről szól. A második, amelyet sajtó tetszéssel honoráltak, rendelkezik a fővárosban létesítendő 6000 állami munkaház építéséről. Az an folytatták az elemi iskola ingyenességéről szóló javaslat tárgyalását, melyhez a nemzeti párt részéről Goldis László szólott hozzá.

Justh Gyula einkől az ülésen.

E fogadják harmadszori olvasásban a szombaton tárgyalt törvényjavaslatot.

Köve kezik a *népoktatás ingyenességéről* szóló törvényjavaslat tárgyalása.

P. Ábrahám Dezső örömmel üdvözli a javaslatot. Visszatörik Málnár Jánossal, akivel szemben bizonyítja, hogy a katolikus morál nem áll ellentétben a nemzeti fejlődéssel. Az iskola és az egyház egyáltalában nem szétválaszthatatlan. Ajánlja a javaslatot elfogadásra.

(A néptanító.)

Lindner Gusztáv nem fogadja el a javaslatot. E az állam beavatkozása a felekezeti autonómiába, ami se nem helyes, se nem szükséges. Ő is az állam kötelességének tartja, hogy a legszegényebb emberek ingyenes oktatásáról gondoskodjék. De a tervezett módot nem tartja helyesnek. A javaslat sérti az iskolafentartó felekezeteket. Az ellenszolgáltatás semmi, mert hisz a törvényjavaslatban körülvonalozott előnyök az alptörvényekben biztosított autonómiából folynak. A néptanító funkciójáról szól ezután. Az elemi iskolai tanításnak nagy kulturális jelentősége van s így nem közömbös, hogy kik látják be ezeket a helyeket. Az állami ellenőrzés ennél fogva igen fontos. Annymint inkább szükség van erre, mert az elemi iskolák

két súlyos hibában szenvednek. Egyrészt a tanítás eredménytelen, másrészt a tanulók közül sokan egyáltalán nem részesülnek oktatásban. Ez tovább, az államhatálem közbelépő parancsa nélkül, nem mehet. Nem fogadja el a javaslatot.

(A sajtó és az iskola.)

Desseffy Emil gróf: Örömmel fogadja a javaslatot. Kulturális haladásunknak egy újabb bizonyítékát látja benne. Az 1907. XXVIII t.-c. is fejlődést jelentett, de a jelen törvényjavaslat hatványozva tartalmazza a művelődés eszközeit. Szociális és nemzeti szempontból egyaránt fontos. Minthogy a sajtót nem rendszabályozhatjuk meg úgy, amint azt a műveletlenekre való tekintettel tenni kellene, egész erőnkől arra kell törekednünk, hogy fejlesszük az említett műveletlenek intellektualitását. Erre pedig reméltem tudna a jelen pillanatban megfélembb eszközöket megjelölni, mint a tárgyalás alatt levő törvényjavaslat.

(Fején talált szeg.)

Greskovits Vilmos: A népoktatás terén nem azt tartja ideális állapotnak, hogy a gyermekek szülei vagyoni viszonyaira való tekintet nélkül részesüljenek ingyenes oktatásban. Az ország egyes részein 25-30% ja tud csak írni, olvasni a lakosoknak. Így Szonok-Doboka megyében. Most már nagyon óvatosan kell eljárunk akkor, amikor az analfabéták ezen hatalmas hányadát az iskoláztatásba belevonjuk. Az ingyenes oktatás erre nem alkalmas mód. Első sorban nagy fidsással terhel meg az államot, másodsor a kérdést nem oldja meg. Az iskolázatlanok 70% a tudnivalók nem azért nem jár iskolába, mert a szülők nem bírják a tandíjt fizetni, hanem mert a távoli tanyákról, telepkekről az iskolák meghozelítése jóformán elháríthatlan akadályba ütközik. A javaslatot olyképpen kellene módosítani, hogy az a tandíjmentességet fakultatíve mondana ki. A törvényjavaslat garanciát követel a haza iránti bühségre. Ők, erdélyi szászok hű fiak az országnak, de csak úgy tehetik ezt, ha hűek maradnak német anyanyelvükhöz. E téren pedig veszedelem fenyegeti őket. Bamulja a románokat, de éppen a bennük rejlő erő készíti a veszély felősmérésére őket. A javaslatot nem fogadja el.

(Ideálművés és szükségesség.)

Giesswein Sándor: A javaslat a demokracizmus jegyében készült és épen ezért örömmel fogadja el. Három szempontból lehet róla beszélni, szociális, nemzeti és egyéni szempontból. Az individuális szempont az oktatást tekintve a legfontosabb, a történet utmutatása is ezt tendálja. Nemzeti, állami, szociális szempontból is csak a művelődés fejlődését látja a

rá. A butort a feleség igényelte, a fizetésre pedig fiktív követeléseket vezettek, s azt egy millió esztendőre letiltották. A hitelezésnek egyedüli alapja — a bank-szerű fedezetekről nem szólva, — az adós tisztessége volt és az is marad. Ha rosszhi szemű, a milliomos is eldughatja a vagytonát a foglalás elől, s a napszámos is fizet, ha az adósságot a becsület dolgának tartja. Ezen tehát a harsonával hirdett reform nem változtatna. De azzal, hogy a törvény a régi adóssok nagy részének egyenesen módot ad, sőt azokat szinte ösztönzi, hogy a régi viszonyok között keletkezett tartozást ne fizessék meg, mert hiszen az új viszonyok mellett az rajta meg nem vehető, — a jóindulatú elemeket is kétséssé teszi a hitelezőre nézve és ezzel a kereskedőket, iparosokat beláthatatlan károkkal kecsegteti.

És végül még egyet. A hitelező is néha, sőt a legtöbbször maga is adós. Az új reform az ő adóssait megvédi, de őt a mikor adóssá lesz, nem. Őt a végrehajtási novella nem oldja fel a régi helyzet alól; őt nem mentesíti az elől, hogy amikor három, vagy hat hó végére nem fizet, ellene foglalást vezessenek és csődbe juttassák, sőt, ha a könyveit elegendő szabályosan nem vezette, esetleges vétke bukás miatt be is csukják, — az aljas hitelezőt. Most már gondoljuk csak el, hogy erre a kereskedelemre, amelyet tavaly egy kis pénzválság olyan kegyetlenül megingatott, mit jelenthet az, hogy az új törvény a künlevőségének, a vagytonának egy részét egyszeriben értéktelenné teszi!

Olyan ez az új reform, mint a panama szalmakalap. Szép viselet, praktikus, egészséges, állítólag olcsó is, mert esztendő-kig eltart, — és mégse szegény embernek való. Az új végrehajtási eljárás is szép, humánus, szociális érzékre vall, — de egy kissé idő előtt szabadult erre az adósságra épített társadalomra, a hitelezésen élő gazdaságra. Jó, siessenek vele, — majd csak a káros következményei ne rohanjanak gyorsabban a nyomára!

Egy boltos.

Négy iskola.

*

Az aradi *Kölcsey-egyesület* vasárnapi ülésén számoltak be *Láng Mihály*, tanítóképzői igazgató és *Szöllősi István*, az egyesület titkára Arad vármegye négy magyar iskolájáról, amelynek tanítói a *Trefort* jutalomra pályáztak. A jelentésből az alábbi részt közöljük, amely érdekes kulturálisan Arad megye négy nemzeti iskoláinak közegének:

A iskola a gyermekeknek másik otthona. Otthonuk a nap 4-5 órájára a családi otthon meleg szeretetével, derűs jókedvével és szabad mozgásával. Épen csak az irányítás öntudatosabb, kiartóbb és következetesebb a tanító részéről. Tudjuk azonban azt is, hogy a legnehezebb szívű tanító gyermekcsapata is mozdulatlan lelke tömeggé valik, ha idegenek lépnek közéjük, akikről tudják, hogy megfojítják mérni minden szavukat és mozdulatukat. Hogy a gyermekekben az igazi lelket, az iskolában a mindennapos közszellemet láthassuk meg, a tudás formális kipuhatólása előtt vagy egy fél óráig mi tanítottunk azzal a látszólag pillanatszerű társalgási móddal, mely hanga kösvetlenségével és a gyermekek csökevényes hajlandó ágának felébredésével és felhasználásával országban és gondolatban a gyermek egész műveltségének legteljesebb megnyilatkozását eredményezi. Alig kezdte meg „Láng bácsi” a bemutatást és a megismerkedést, a fátyolozott holt szemek csillogó, mosolygó, beszédes tükrökkel letek a sokszínű lelkeknek. És a szemek

beszédje után a saját nyelve következtelt. Nem marad idő nyújtó román gyerek egy sem az első osztályban is, aki valamit nem tudott volna mondani. Van okunk hinni, hogy abban a négy községben, ahová a tisztelt választmány kiküldött, hetek múlva is beszélni fognak a gyermekek szüleikkel az iskolájukról, mert a Kölcsey egyesületi odaírt két baccival mind-egyik tudott jól és okosan beszélni. És mi azt hisszük, hogy a köznevelődésnek abból nagy haszna támad, ha minden hivatalos és nem hivatalos tényező, amely valamilyen az iskolai életbe bekapcsolódik, a tanítói teljes erejével támogatja az iskola kedvességét, edes otthonná tételeiben.

Nem voltunk a Kölcsey egyesület nevében paragrafusos számonkérésék, de azért azt hisszük jól figyelünk meg mindent, hogy igazságosak lehessünk.

A zámbrói iskolába Gurahonról Partos gondnokasági elnök figyelméből Zseleánszky Róbert gróf fogadtat juttunk. Az elnök és *La bady* István tanító fogadott minket. Barátságos szép új teremben 46 tanuló köszöntött minket szép magyar szóval. Fiúk és lányok együtt, csak külön padokban. Néhány magyar gyerek, a többi román. Amint az első hangos nevetés elhangzott, megszokás nélkül folyt a „társalgás”. Meglátott belőle, hogy a tanító egyaránt szeretettel és türelemmel foglalkozott népesebb alsóbb osztályaival és gyéren látogatott legfelsőbb osztályaival. Kiegyenlítő készséggel fejezték ki gondolataikat magyarul kicsinyek és nagyok és a táblán megbocsájtató művészi helyes-

írási hibákkal írták le, amit mondtak. Tanító és tanítvány közt meleg fogyelem a kapcsolat. Olvasásban, számolásban jó az eredmény, fő dicső rajai tájékozottságuk, némi természetudományos ismeretük is kielégítő. Különösen az alsó négy osztályban. A két felső osztály ismeretanyagát a gyengébb a kapcsolat a könyv és a gyakorlati élet között. Hiányzik a főszerepben a nozzavai eszközök is, bár az új népközlési tautervben oly jelentős helyre jutott rajz és kézügyességi oktatás kevés anyagi ádozzattal valósi ható meg. Bizunk benne, hogy a foglalkozásban jól képzett, a gyermek szeretetét bíró tanító gondnokasága segítségével felsőbb osztályait népesebbé és az élet reális szükséglettel számára fogékonyabbá fogja tudni tenni.

A gyulcai állami iskolában május 29-én délután voltunk. Tompa Ferenc főerdész, a gondnokasági elnöke vitt el bennünket fogadtat Soborsinból nagy szeretettel gondozott iskolájába. Szép épület az állami iskola, melyben a tanítónak megfelelő lakása is van. Itt is lányok és fiúk vegyest voltak vagy hetvenen. Ezekkel fogadtak Pap László és tanítványai. Egy-két vasuti ór gyermekét kivéve, a tanulók mind románok. Az ötödik és hatodik osztály arányilag itt sem elég népes. A tanulók valamennyi osztályban feltűnő könnyűséggel beszélnek — ha hibásan is — magyarul. Hangsúlyozzuk, hogy nem *felelnek* a magyarból, hanem a népközlési tárgyak anyagához elegendő szöveggel értelmesen beszélnek magyarul. Ez a tanító nagy odaadását és kitartását dicséri. Hatóságaitól hallottuk is, hogy egészen iskolá-

javaslatban és ezért csatlakozik mellé. Az államnak a népnevelés terén nagy fontossága van, de a felekezetek is közreműködhetnek hathatósan. Etikai szempontból fontos, hogy az iskolágyekben a felekezeteknek, az állam köteles ellenőrzése mellett, teljes szabadságuk legyen. Ideális szempontból jobban szereti a felekezeti iskolarendszert, de a szükségesség elvéből kifolyólag egyáltalán nem lát okot az államosítás ellenzésére. A javaslatot elfogadja.

(Goldis beszéde.)

Goldis László: Az ingyenes állami népoktatásról beszél, melyet ő is szívesen üdvözöl, de ez a javaslat csak a tandíjakat engedi el, a román iskolák pedig eddig is nagyrészt elengedték a tandíjakat, a javaslatnak tehát alig látja hasznát. Ebben a kormány erőszakos magyarosító törekvését látja.

Elnök: Figyelmezteti, hogy a magyar nyelv az állam nyelve, ezt tartsa szem előtt.

Goldis László: A magyarok nemzeti törekvéseiről szól és felemlíti március 15-ét.

Vlad Aurél közbeszól: *Az a legnagyobb hazugság!* (Zs.)

Goldis László: Március 15-ét is úgy ünneplik, hogy sértik vele a nemzetiiségeket.

Elnök: Figyelmezteti, hogy ne térjen el a tárgytól.

Goldis László: Ne a nyelvben akarják magyarosítani az ország népét, hanem a szívekben. Ez Szent István alapvető programja.

(Az állami népoktatásért.)

Leitner Adolf: A kizárólagos állami népoktatás híve. Ez a javaslat talpra állítja azokat a községi és felekezeti iskolákat is, amelyeknek anyagi forrásai már kimerültek. Ez nem felel meg a fokozott államosítás elvének. Határozati javaslatot nyújt be, hogy adják vissza a javaslatot a közoktatásügyi bizottságnak azzal az utasítással, hogy csak az erős labon álló községi és felekezeti iskolákról gondoskodjanak.

Bozóky Árpád: Elvi ellensége a felekezeti iskoláknak. Ez a javaslat annyi hatalmat ad egy Kristóffy féle kormánynak, hogy az a községi és felekezeti iskolákat mindenestől kiforgathatja.

A javaslat vitáját holnap folytatják.

EGYESÜLETI ÉLET.

(*) A magántisztviselők osztatlan munkaideje. Az Aradi Magántisztviselők Egyesületében ma este élénk érdeklődés mellett folyt le az előadás, amelyet az egyesület titkára, Kassab Géza tartott a magántisztviselők osztatlan, egy-

huzamban való munkaidejéről. Az élvezetes előadás után érdekes vita keletkezett a határozatszámba ment, hogy az egyesület széleskörű agitációt indít az egységes munkaidőnek a pénzintézeti és biztosítási tisztviselői számára való behozatala tárgyában.

Még kettő.

Ujabb törvényjavaslatok.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, június 15.

Még kettő . . . ma még két törvényjavaslatot nyújtott be *Wekerle* a képviselőházba. Tehát ismét gazdagodott az idei törvényjavaslat-termés. Mindkettő a főváros ügyeire vonatkozik. A mai nap politikai krónikája nem nagyon gazdag. Kiemelendő, hogy *Wekerle* Bécsben járt és különféle viziteket tett, majd tanácskozott a közös pénzügyminiszterrel. Meg kell még jegyeznünk, hogy a szeszadó törvény sérelmes pontjait a miniszter korrigálni fogja, sőt már meg is kezdte azok kijavítását.

Mai távirataink ezek:

Wekerle Bécsben.

Bécsből táviratozzák: *Wekerle* Sándor dr. miniszterelnök, aki titkára, *Bárczy* István dr. kíséretében vasárnap reggel Bécsbe érkezett; az első délelőtti órákat állami ügyek ellátásával a bankgassal magyar minisztériumban töltötte, ahol többek között meghallgatta a jelenleg Bécsben időző *Schreiber* Viktornak, a magyar pénzügyminisztérium miniszteri tanácsosának jelentését, majd pedig a király főudvarmesterének, *Montenuovo* Alfréd hercegnek látogatását fogadta. A miniszterelnök háromnegyed 11 órakor *Schönbrunn*ba hajtatott, ahol a király 12 órakor hosszabb különkihallgatáson fogadta. *Wekerle* Sándor dr. a kihallgatás után, melyen folyó ügyekről tett jelentést, látogatást tett *Beck* báró osztrák miniszterelnöknél *Hietzingen*, majd pedig tanácskozást folytatott *lovag* *Koritovszki* osztrák pénzügy-

miniszterrel, valamint a külügyminisztérium palotájában *Aehrenthal* báró közös külügyminiszterrel. Esti 6 órakor a miniszterelnök résztvett a Bécsben időző egyiptomi kedive tiszteletére adott udvari ebéden, az éjjeli vonattal pedig visszatért Budapestre.

A szeszadó.

Wekerle Sándor miniszterelnök tegnapi bécsi tartózkodása alatt *Beck* és *Koritovszki* osztrák miniszterekkel megbeszélte a szeszadó-javaslaton ejtendő változtatásokat. A magyar kormány — mint értesülünk — minden körülmények közt még a nyári szünet előtt lefolytatja a szeszadó-javaslatot; még akkor is, ha az osztrák parlament az osztrák javaslatot nem intézheti el.

Függetlenségi keresztényszociálista.

Székesfehérvárról jelentik, hogy *Mansdorf* Géza báró függetlenségi képviselőjelölt tegnapi mondtá ott a programbeszédét, melyben hadat izent az ugynevezett liberálisizmusnak s a többi közt ezeket mondta:

— Politikám vezérelve, hogy *Szent István* országának katolikus jellegét minden körülmények közt meg kell őrizni.

Ez is függetlenségi ambíció.

Két új törvényjavaslat.

Kapuzárás előtt még két új törvényjavaslatot dobott a Ház elé a kormány. *Wekerle* Sándor pénzügyminiszter a képviselőház mai ülésén beadta a Budapest székesfővárosban és környékén állami költségen létesítendő munkaházakról és a közadók kezelséről szóló törvényjavaslatokat.

Az első javaslatban a pénzügyminiszter felhatalmazást kap, hogy legfeljebb 12,000,000 korona erejéig egyszerű kivitelben munkaházakat építtessen s azokat az állami és más üzemek munkásai, esetleg alkalmazottai részére bérbeadhassa. A 12 millió korona beruházási szükséglet fedezése végett 4%-nál nem magasabb kamatra adómentes járadékkötvényeket fognak kibocsátani.

A javaslat indokolása szerint a munkáskérdés rendezetlensége teszi sürgős szükséggá a munkaházak építését. Az előirányzott pénz-

jának él. Az új népiskolai tanítási tervben megszabott tárgyakkal mindegy foglalkozott. Tanítványainak agyag és papírmunkáit is láttuk. Az iskolának kertje és falkolája is van, melyben nemcsak az ismétlő iskolások foglalkoznak. Ugy tapasztaltuk, hogy *Pap* László iskolájában a négy felsőbb osztály tudáseredménye biztosabb mint az alsóbbakban. Mintha az első két osztály alapvető munkájára gyorsabban haladna, csak hogy a felsőbbek gyakorlati számára több ideje maradjon. Ha így van, a saját munkáját nehezebb meg, mert sok ismétlőgyakorlat akasztja meg azokban az osztályokban, ahol a gyerekek értelme már eléggé megérett nemcsak az olvasókönyv, hanem az élet számára is.

A harmadik állami iskolában június 5-én délelőtt voltunk. *Ternováról* *Jung* jegyző vitétt el bennünket fogatán *Taucra*, hol *László* *Gyula* *Kunz* *János* gyógyszerésszel fogadott bennünket az állami iskolában. Vegyes hatosztályú népiskola az is, melyben a bairt tanulók száma 70 körül van. Itt magyar, német és román tanulók egyformán vegyes vannak. *László*, ki néhány évig Romániában volt magyar tanító, a múlt ősz óta tanít *Taucra*. Gondnoksága igazolása szerint az iskola azóta sokat nyert népszerűségben a falu lakói közt. A gyermekek és a szülők egyformán szeretik. Magunk is azt tapasztaltuk, hogy a tanító és a tanítványokat közvetlen, meleg, de azért erőben is tartalmas érzés kapcsolja össze. Tanítványai tudása a népiskola minden tárgyában elég nagy és biztos. Arról is meggyőződünk, hogy a tauli tanító szakmájában és az általános tudásban jól képzett. A gyermekekkel való foglalkozásában

nemcsak az ismeret, hanem a nevelés szempontjait is vezetik. Egy-két év alatt, ha a természetindományi és közgyeességi s rajzoktatáshoz szükséges eszközöknek nem lesz hiány, *László* *Gyula* a tauli iskolából igen mintaszerű intézményt fog csinálni. Kíváncsok is, hogy abban a fontos hivatású községben a tanító ideális törekvéssel ne maradjanak meddőek. Ennek egyik feltétele volna az is, hogy a gazdasági oktatáshoz szükséges melléképület, mely elődje magántulajdona volt, az iskoláé maradjon továbbra is akár községi, akár állami pénzen. Nem nagy összegről, talán 160 koronáról van szó és akkor a tanító istállójában tehenet is tartván, nemcsak elröppenő szóval taníthat az okoskerü tejjgazdaságról.

A három állami elemi iskolán kívül egy községi iskolát volt alkalmunk meglátogatni az eleki járásban *Siklón*. Itt május 28-án voltunk egész délelőtt.

Nagyon hálásak vagyunk a választmány-nak, hogy alkalmat adott a siklói iskola megismerésére, mert hitünk a népiskola nagyraihivatottságában ezzel valósággal megnőtt. A siklói iskolaépület nagyon távol esik az ideáltól, a benne folyó élet azonban ideális. *Kövendi* *Jósef* mintája a jó tanítókat, kiblen páratlanul lelkes ügyszeretet alapos tudással és lelemény-nyel párosul.

Az uradalom fogatáról leszállva, alacsony lakószoba nagyságu helyiségben 67 tanuló közszöntése fogadott. Gyerek gyerek mellett és a tanítónak is csak annyi hely van a fal mellett, hogy megállhat a táblánál. Bizony nehéz levegő ütö meg a tüdönket, pedig mint meg-

figyeltük, a hogy a tanulók kivonulnak, egy parancs nélkül hátramarad, hogy szellőztessen. Itt a gyermekek megszokták a szellőztetést, nemcsak tudják, hogy szellőztetni egészséges. Milyen lehet ebben az iskolában a levegő télen! Mint a mulasztási naplóból láttuk, körülbelül ennyi gyerek állandóan ül itt. Kevés a mulasztás, mert a gyerekek az iskolában szeretnek legjobban lenni. A szülők törik magukat érte, hogy gyermekük a „magyar“ iskolába bejusson. Szeptemberben egy nap alatt vége a beiratásnak: megtelik a létszám. Az iskolaszék egy tagja jellemző esetenként beszélt, hogy tekintélyes román gazda a zsidó iskolaszéki gondnokot kérte, paritfogolja kis gyerekeit, hogy a magyar tanító bevegye az iskolájába. Igaz, azt is hallottuk, hogy a románul beszélő tanítónak, aki erdélyi származású magyar, a gazdák azt szokták mondani: „Nem vagy te magyar, közülünk való vagy, különben hogy lehetnél olyan jó hozzáunk, hogy minden dolgunkban a segítségünkre légy!“

Boldog az az iskola, amelynek a magyarságában a nép a műveltséget és a szociális érzékű szívet szereti meg!

A siklói iskolában a fizikai levegő nagyon rossz, a műveltség levegője igen jó.

Itt volt a legközvetlenebb, változatosságban leggazdagabb a „társalgás“ a vendégbácsik és a gyermekek közt. Hamar észrevettük, hogy az a tanítói hang, melytől tetőre kap minden tanulógyéniség, a mindennapos hang. A gyermekek nemcsak feleltek, hanem kérdeztek is, nemcsak beszámoltak szerzett gondolatokkal, hanem elő tünk alkottak is gondolatokat.

ért 6—10 ezer munkáscsalád befogadására alkalmas, pavilionszerű házakat fognak építeni s azokban a befektetendő tőke legfőbb 40%-nak megfelelő évi bérért állami s magánmunkásoknak adják bérbe. A pénzügyminiszter a szükséges ingatlanokat már le is kötötte az államnak. A munkáslakások általános típusa lesz: két szoba, konyha és kamra. A bérösszeg átlag évi 120—150 korona lesz egy-egy lakásért.

A közadók kezeléséről szóló javaslat 112 §-ból áll s az adóztatás alakij eljárásának reformját jelenti. A javaslat ujtásai a következők:

1. A gyakorlatban eddig is általános elvül szolgált, hogy mindegyik önálló adózónak az adókönyvben csak egy számlatétele lehet, hogy azután az ahhoz kiállított egy adóívben fizesse le tartozását. A törvényjavaslat ezt az eljárást most törvényesíti s új intézkedésekkel is bővíti. Így a közös háztartásokban élő házasfársaknak a családfő adóívén kell adót fizetniük.

A nagyobb városok adókezelése ezután körzetek szerint elkülönítve lesz. A köztartozásokat ezután postatakarékpenztár uton is be lehet fizetni. A kir. adóhivatalokat a javaslat fel kívánja ruházni végrehajtási jogkörrel, egyben pedig egyszerűsíti és olcsóbbá teszi az ingatlan végrehajtási eljárást.

A főváros fejlesztéséről szóló törvényjavaslatot holnap tárgyalja a függetlenség párt. A pártban erősen agítálnak a javaslat ellen, mert nem akarják a fővárosnak megadni azokat az előnyöket, melyeket a javaslat nyújt. Különösen Olay Lajos készül nagy támadásra, akit régi antagonizmus vezet Vázsonylók ellen. A mai ülés végén Nagy Dezső és Sebesy Antal felkeresik Wekerlét, akivel hosszasan tárgyaltak a kérdéstről. A miniszterelnök kijelentette, hogy szerdán válaszol Nagy Dezsőnek a fővárosi munkásházak ügyében beadott interpellációjára s ez alkalommal nyilatkozni fog a főváros fejlesztését tárgyaló törvényjavaslatról is.

A bankszakértők az önálló bank mellett.

Ma este fejezte be a képviselőházból kiküldött bankbizottság a meghívott szak-

értők kihallgatását. Ma elsőnek Halász Sándor miniszteri tanácsos, a postatakarékpenztár igazgatója mondta el véleményét. O lehetségesnek tartja az önálló banknak 1911-re való felállítását, még pedig részvénytársasági alapon. Behatóan foglalkozott a szakmájába eső kérdésekkel, különösen a csekk- és girorendszerral.

Ezután Szabó Kálmán, a debreceni kereskedelmi- és iparkamara elnöke, országgyűlési képviselő mondta el véleményét. O — ugymond — határozottan az önálló vámtérület és az önálló nemzeti bank híve.

Végül Chorin Ferenc mondott véleményt, kiemelve, hogy nem mint a Gyárosok Országos Szövetségének elnöke, hanem mint magánember beszél. A magyar bank felállítását ő is lehetségesnek tartja.

Batthyány Tivadar gróf elnök köszönte meg erre a szakértők magas színvonalon álló előadásait, kijelentve, hogy Láncoz Leonak, Kornfeld Zsigmondnak, Jellinek Henriknek és a két horvát szakértőnek írásban beadott véleményeit ki fogják nyomtatni és szétosztják a bizottsági tagok között.

A bankbizottság legközelebbi ülését valószínűleg csak az őszi ülészek alatt fogja tartani.

MULATSÁGOK.

(=) A Petőfi asztaltársaság népiünnepélye. A városligetben június 21-én a Petőfi asztaltársaság nagyszabású népiünnepélyt rendez érdekes és mulattató programmal, délután két órai kezdettel. Két zenekar egy fuvós és egy vonós felváltva fog játszani. Belépti díj 40 fillér. Este tánclesz. A jóteknycélú multság érdekében a rendezőség nagy buszalmat fejt ki. 2246

(=) Táncmultság Csanádpalotán. A csanádpalotai ur. közönség június 17-én, Csanádpalotán, az „Othón”-szálloda összes termeiben, a református imaház-alap javára sárkörü táncvigalmat rendez. Belépti díj személyenként 2 korona, családjegy 5 korona. Kezdeté este 8 órakor.

tanulók iskolai csokos. A kistól a kertig vívó facsatorna, a szikes víz megtisztulására való hordók mind a szászkezü tanító munkásságát dicsérik...

Amily gyönyörűséggel töltötte el lelkünket a tapasztalt iskolai munka, annyira fájt, hogy ennek a kiváló tanítónak a 90%-ban idegenajku gyermekek okozta nehézségen kívül az iskolaépület nyomorúságával is kell küzdenie. Tudomást szereztünk ugyan róla, hogy Sikló község négy osztálynak való épület számára ez évtől kezdve kivett adóösszegeben gyűjti a pénzt, de mennyi emberrel fog még a tanító hiába elpazarolni, míg a 35000 korona együtt lesz! Ha csak a vármegye kulturérzékkel bíró vezetői rá nem bírnak a községet, hogy törlesztéses kölcsönnel egy év alatt emeljen épületet, amelybe az állam négy tanítót nevezze ki!

Tapasztalatainkat áttekintvén egy elhatározásunkkal nyomban készek voltunk, egyen azonban hosszán gondolkodunk. Minden habozás nélkül a legnagyobb szeretettel ajánljuk a Kőlcsey egyesületnek, *Íntalmazza meg Kövendi József sikló tanító ideális és eredményes törekvéseit az egyik 200 koronás díjjal. A másik díjat ossza meg 100—100 koronás részletekben Lábay István szimbrói és Pap László gyulicai tanítók között, míg László Gyula az övékével egyenlően értékes tanítói működését ezuttal dícsérő oklevéllel ismerje csak el, mivel az neki első esztendői munkássága a vármegyében. Jelentse ki azonban a Kőlcsey-egyesület, hogy szerető figyelemmel fogja kísérelni további működését.*

A „Nagymama” férje

Van der Hoske és az ujságok.

A megvádolt művész.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, június 15.

Rendkívül érdekes pör tárgyalásába kezdett a mai napon a budapesti törvényszék. A vádlottak padján egy csomó, nagyrészt hírneves ujságíró ül, a panaszos pedig maga is író, aki szintén országos nevet szerzett magának, ha nem is művészet, de cselekedet és története révén. Van der Hoske Rozsnyai Kálmán ez, a két esztendővel ezelőtt elhunyt gyönyörű „Nagymamánk”, Prielle Kornéliának fiatal övegye, az Aradon is jól ismert, mert idevaló származású ezermester, aki a művészetnek talán valamennyi ágában próbált már szerencsét. O indított sajtópert most több budapesti ujságíró ellen, akik róla szereplésének legemlékezetesebb idején nem a leghízelgöbben nyilatkoztak.

Néhány esztendővel ezelőtt ugyanis az egész országban nagy feltűnést keltett az a hír, hogy Rozsnyai Kálmán házasságra fog lépni az agg magyar művésznővel, Prielle Kornéliával. E hír révén — mely később az egész ország csodálatára igaznak is bizonyult — ráterelődték a lapok figyelmé Rozsnyaira. Kutatni kezdtek multját és ennek az lett az eredménye, hogy csaknem minden lap talált valami kifogásolni valót ebben a multban. Házasságkötési szándékát, majd később a megtörtént házasságot is kemény szavakkal ítelték el. Megírta többek között, hogy Rozsnyait az Országos Színész-gyűléslet valami lopási esettől kifolyólag kizárta kebeléből, hogy továbbá ifjkorában Aradon börtönben ült és hogy Prielle Kornéliával csak anyagi haszonból köt házasságot.

Ilyen és hasonló közlemények miatt Rozsnyai rágalmozási sajtóvétségért több fővárosi lap ellen több rendbeli sajtópert indított. Ma kezdte tárgyalni ezeket a pöröket a budapesti törvényszék Bakonyi dr. táblabíró elnöke alatt. Rozsnyait Polónyi Dezső dr. képviselte, vádlottak voltak: Csörgő Hugó, Dálnoki Lajos, Kenedi Géza, Fröhlich János, Láng Irma, a Prielle Kornélla unokahuga, Ráskay Ferenc, Hossay Hugó és Zboray Aladár. Az inkriminált cikkekért ők vállalták a felelősséget. Fentartották az azokban foglaltakat és mindössze azt a kijelentést tették, hogy Prielle Kornélla iránti tiszteltből hajlandók elállani a pör lefolytatásától. Polónyi Dezső azonban ezzel nem elégedett meg, mire megkezdtek a tanú kihallgatásokat.

Ezek során Kenedi Géza megjegyezte, hogy csak most tudta meg a vádiratból, hogy ő büntetett előéletű. Ez ellen ő tiltakozik, Polónyi Dezső kijelentette, hogy ez a kifejezés csak úgy kerülhetett be a vádiratba, hogy a felük ezt az információt adta Kenediről. Megjegyezi azontán, hogy a tárgyalás során alkalmat fog keresni az elégtételadásra. Mivel azonban Kenedi maga is elismerte, hogy párviadal miatt büntetve volt, valószínűnek tartja, hogy fele erre célzott. Kenedi ekkor Polónyi felé fordulva így szól:

— *Kívánom, hogy egyébert sohase legyen büntetve!*

A vádlottak kihallgatása után az iratokat kiadták a vizsgálóbírónak, hogy szerezzé be a hírlapírók által felmiltett vádpontok, köztük az aradi bebörtönzés tekintetében az iratokat. A fő tárgyalást ezután elnapolták és csak az adatok beszerzése után fogják folytatni.

Mikor a tanító a népiiskolai tárgyak eredményét mutatta be, a magukra maradt osztályokban egyes klostott csendes foglalkozás folyt. Ez a munka is arról tanuskodott, hogy ebben az iskolában gyermekszabadság és tanítói tekintély harmoniája a fegyelem.

Meggyőződünk Kövendi József iskolájában arról, hogy a népiiskolák immár három éves tanítási terve nemcsak az ideális gyakorlóiskolában, hanem a nehéssoru hatosztályos falusi iskolában is végrehajtható a tudás mennyiségben szűkebbre szabott mértékkel, a nevelői hatásokban hasonló teljességgel. Igaz, hogy apostoli lélek kell hozzá hitben és türelemben. Kövendi József tanítványal nemcsak jól olvasnak, írnak, számolnak, nemcsak jártasak földrajzban, történelemben, az életviszonyokkal kapcsolatos jogi ismeretekben, de van egy kis természettudományos szemléletük is. A még nem oly rég iskolai ünnepek jövedelméből kikapott szobába bizony hivatalból nem kerültek természettudományi eszközök, de azért van. A tanító maga készít minden évben egy-néhányat. Segítője is akad egyhez-egyhez a tanulóiban. Csinos kis gyűjtemény már az egész. — Az új népiiskolai tanítási terv tárgyal közül az önálló nézésen alapuló rajztól és kézügyességi foglalkozástól húzódozik még akárhány tanító. A siklói iskola tanítványai olcsó barna papírosra mutatósan rajzolnak, papír- és agyag munkáik pedig meglepően szépek. Ezekben különösen változatos módon érvényesült a tanuló sokféle egyénisége. Az udvar vidám gyermek sereg játszóhelye, a végében bolgármódra öntözött kis kert a tanító jövedelmi telepe, a

Szenzációs fordulat a dánosi bűnpörben.

*

A dánosi cigányok ügyében jelentős és szenzációs fordulat történt. A rablógyilkos banda feje, Surányi Ignác a gyűjtőfogházban vallást tett és a gyilkosságnak egészen új részleteit tárta fel. Hivatalosan még mit sem tudnak a vén cigány vallemásáról. A védők a pör revízióját fogják a törvényszéknél kérni.

*

Surányi vádat emel a fia, menyé és unokája ellen.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, június 15.

A dánosi rablógyilkosság ügyében szenzációs fordulat van kilátásban. Bajka, a szép szőke cigánygyerek, védője, Pátkai Béla dr. kikutatta, hogy az elítéltek közül csak hárman: Tuta, Párnó és Trokár Marcsa voltak aktív résztvevői a szörnyű dánosi tragédiának. A többieknek csak annyi közük volt a rablógyilkossághoz, hogy kaptak a zsákmányból.

Tudósítónk beszélgetést folytatott ma Pátkai Béla és Baumfeld Lajos ügyvédekkel. Az első, mint már említettük, Bajka védője volt; Baumfeld Tutának az ügyvédje. A leleplezés Tutára nézve, ha revízióra kerülne a sor, igen súlyos következményekkel járhatna, Bajkát esetleg föl is menthetnék.

Pátkai doktor így mondta el a szenzációs fordulat előzményeit:

Mi volt Bajka bűne?

Már amint Bajka ügyét vállaltam, teljesen meg voltam győződve arról, hogy ez a fiú egészen ártatlan a rablógyilkosságban. Legfeljebb abban bűnös, hogy elfogadott a rablott holmiból egy igen csekély értékkel bíró ajándékot.

Nála ugyanis Szarvasnak egy revolverét lelték a nyomozó csendőrök. Egy revolvert, amelynek az értéke ujonnan legfeljebb 3 forint. Semmi egyéb, sem pénz, sem rablott holmi nem volt nála. Ha ő részese lett volna a szörnyű kirándulásnak, amely ötszáz forintot jövedelmezett, akkor az ő részére bizonyára több jutott volna a rozsdás pisztolynál. Ha bizalmasan érintkeztem vele a cellájában, mindig a kezelt tördelve sirt, hogy ő ártatlanul szenved. Nem volt neki semmi része a gyilkosságban.

Barkóczy, mint detektív.

Nagyon izgatott a fiú sorsa. Minthogy Bajka nem is volt büntetve és róla be lett az is bizonyítva, hogy szorgalmas munkásfiú volt, aki napszámból kereste meg a kenyerét.

Volt egy védencem: Barkóczy Pál ócsai főmódu parasztember, aki a falujában egy korcsmai összetűzés alkalmával nagy indulatában leütötte az ellenfelét. Est az embert azóta föl is mentették. Vizsgálati fogságának idejében Balog Tutával egy cellába volt csukva. Megbistam Barkócsit, aki különben jóra való, derék parasztember, hogy kutassa ki valahogyan beszélgetés közben, hogy hogy történt a dánosi rablógyilkosság, különösen pedig, hogy kik voltak részesei a rablógyilkosságnak.

Tuta tagadott és az unalomig folyton azt hangosította, hogy őt föl fogják akasztani és ez nagyon rossz lesz.

A bandafőnök vallomása.

A dánosi pört befejezték az ítélettel. Akkor Tutát, mivelhogy gyöngékedett, a gyűjtőfogházban levő rabkórházba vitték és így került Barkóczy egy cellába az öreg Surányival. Ez már bőbeszédűbb volt, mint az unokája. Igen sokat sirt, hogy ártatlanul szenved nemcsak ő, de az egész banda, amelynek ő a családfeje is volt.

— Most már mindegy, el vagyunk ítélve, — mondta Surányi — de meg kell vallanom, hogy nem volt közülünk Dánoson senki más, csak az unokám a Tuta, a fiam a Párnó és a menyem a Trokár Marcsa. A többiek, akik résztvettek a mérsárlásban, nem is a mi bandánkhoz tartoztak, hanem az Urbán-féle bandához.

— Hát ezt elmondta a törvény előtt? — kérdezte tőle a fogoly paraszt.

— Nem mondhatok én el ilyet, mert akkor, ha kiszabadulok, agyonütnek a cigányok. Nemcsak a banda vállalja, hanem akármelyik más is. A cigányoknál úgy van, hogy az árulót közös elhatározással meggyilkolják, valamelyik erdőszélen éjnek idején elföldelik és senki nem kéri, hogy hová lett. De nem bánom, akármi is történjen velem. Azt hiszem különben, hogy nem élem meg a szabadságom óráját, azért hát kijelentem, hogy a két cigányon és Trokár Marcsán kívül ártatlanul szenvednek a többiek.

Azt is mondta Surányi, hogy a cigányok mikép jöttek a gyilkosság ötletére. Vagy tíz-négy nappal a gyilkosság előtt Trokár Marcsa bement a Szarvas-csárdába, hogy ott valamit vásároljon. Akkor látta, hogy az öreg csárdás egy csesz bankót felvált. Marcsa ezt elmondta a bandának, amely erre elhatározta a gyilkosságot.

A vallomásnak ez a része megagyezik a fő tárgyaláson tanuként kihallgatott gazdasztek vallomásával, akik szintén elmondták, hogy ők több ízben küldtek nagy pénzt a Szarvas-csárdába, ahol azt mindig fel tudták váltani. Surányi mindazeket már a fő tárgyaláson el akarta mondani, de attól félt, hogy a többi cigányok, ha pár év múlva kiszabadulna, őt vallomásáért megölik. Balog Tuta nem vallott a parasztembernek, csak mindig azon sopánkodott a cellában, hogy fél az akasztófától.

Mi lesz a gyerekek vallomásával?

Pátkai ügyvéd azt hiszi, hogy Surányinak a vallomása egészen új csapásba terelte az ügyet és valószínű, hogy elrendelik a pör újravételeét.

A gyerekek vallomására sokat nem lehet alapítani. Ők csak hallomásból vallottak és különben is igen sok volt vallomásuk között az eltérés.

A gyerekek vallomása tehát nem jelent sokat.

Ma délután Hevesi Illés írodájában mi, a dánosi vádlottak védői összejövünk és Barkóczy vallomása alapján megbeszéljük, hogy a revízió ügyét miként fogatosítsuk. Gaál dr. ügyésznél már valószínűleg holnap járunk el.

Mit szól Tuta védője?

Baumfeld Lajos ügyvédet is nyilatkozattételre hívtuk föl. Tuta védője ezeket jelentette ki:

— Én Barkóczy vallomására sokat nem adok. Tuta ugyan még velem szemben is, a legbizalmasabb beszélgetésünk közben, egy hanggal el nem árulta, hogy ő jelen lett volna Dánoson. A Marcsa gyerek azt vallotta, hogy ő őrt állott, tehát látta a gyilkosság szereplőit és nem hallott felőlük. Tuta különben, ugylát-

szik, meg van elégedve az ítélettel és egészségi állapota is javult. Csak a tárgyalás izgalma viselték meg, az orvos ugyan kezdő tuberkulózist állapított meg rajta, amit azonban hamarosan ki fog heverni. Nem hiszem, hogy a revíziót elrendelnék.

Mit tud az ügyész?

Gaál Endre dr., a pestvidéki kir. ügyészség vezetője ezeket mondta egy hírlapírónak:

— Egyáltalán nincsen tudomásom arról, hogy Surányi Ignác vallott volna a fogházban. Értesítést sehonnán sem kaptam. A cigányok tudvalevőleg a gyűjtőfogházban vannak, ott van Surányi Ignác is, minthogy pedig a gyűjtőfogház nem tartozik az én hatásköröm alá, a fogházfelügyelőség nem is tehetett nekem közvelel jelentést.

A védők másik része — nevezetesen azok, akiknek védenelt gyilkosságban mondták ki bűnösöknek — az öreg Surányi vallomását nem tartja elegendőnek a pör revíziójára.

A dánosi cigányasszonyok.

A keleti pályaudvaron ma délután az aszódi személyvonat indulása előtt nem mindennapi látványban volt része a közönségnek. Négy szuronyos börtönőr és négy csendőr hét cigányasszonyt, a dánosi bűnpör elíteltjeit kísérte az állomásra a pestvidéki törvényszék fogházából. A cigánynőket helyszűke miatt szállították el Budapestről, még pedig a balassagyarmati börtönbe, ahol meg kell várniok, míg az ítélet jogerőre emelkedik és aztán majd Mária-Nosztára viszik őket.

Amerre a csendőrök és börtönőrök foglyakkal elhaladtak, az utcán összefutottak a járőrelők és fölismervén a dánosi rablógyilkosság nőszereplőit, dühös szitkokkal illették ezeket a nőmbereket. Persze az elkeseredett, véres kezű teremtések sem maradtak adósak s nem egyszer erővel kellett visszatartani őket, hogy szidalmazóikra ne rohanjanak.

Mire a szokatlan menet a keleti pályaudvarhoz ért, valóságos embergyűrű fogta körül. Négy-öt száz főnyi tömeg kísérte a cigányasszonyokat s a kíváncsiak mutogatták egymásnak:

-- Ez a Trokár Marcsa...

— Amaz a Csoroszlya...

A pályaudvaron a börtönőrök izgalmas jelenetek közben ültették föl a cigányasszonyokat egy elkülönített harmadik osztályú kocsiába. Az utazó publikummal megnagyobbodott tömeg itt egészen a vonathoz tódult. Mindenki látni akarta a sötétlelkű, meghalványodott arcú cigányasszonyokat s alig akadt olyan néző, aki egy-egy átkot ne kiáltott volna felőlük.

— Mind föl kellene akasztani! Tűzes vassal kell megjelölni őket! — hangzott összevissza és a kiabálás mindaddig tartott, amíg a vonat fél háromkor el nem indult Gyarmat felé. A cigányasszonyok a kupé ablakhoz rohantak és többször kiköptek és pokokra átkozták a várost, amely rabságra küldi őket és amelyet, úgy lehet, soha többé nem is látnak...

TANÜGY.

Munkásgimnázium Aradon.

— Megjutalmazott tanítók. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, június 15.

A Kölcsey egyesület vasárnap Varjassy Árpád elnöklésével megtartott választmányi ülésén határozott a Trefort-alap kamatából kitűzött pályadíjak kiadásában. Széllösi István terjesztette be a jelentést a négy iskolafelügyelőről, melyet Lengy Mihályval együtt tett. A nagy érdeklődéssel hallgatott jelentésnek, amelyet mai számunk tárcarovatában köz-

lünk, indítványát a választmány magáévá tette és két megbizottjának az önzetlen munkáért és a tanulságos szép jelentésért köszönétét fejezte ki.

A választmány határozata szerint tehát a jelentésben kiváló mintatanítónak mondott *siklói* községi tanító, *Kövendi József* megkapja az egyik 200 koronát, a másik 200 koronából pedig 100—100 koronát kapnak szép eredményű munkásságukért *Pap László gyulicai* és *Lábady István zimbri* állami tanítók. A jelentéstevők indítványára a Kölcsey egyesület a megye négy tanítójának munkáját szerető figyelemmel fogja kísérni.

A választmány nagy lelkesedéssel fogadta a világi szoborbizottság kérvényét hozzájárulásért *Bohusné-Szögyényi Antónia* szobrához — amelyre 50 koronát adott.

Molnár Viktor államtitkár, mint a budapesti *Uránia* elnöke, azzal a kéréssel fordult *Varjassy Árpád*hoz, hogy a Kölcsey-egyesület szervezen olyan *munkás-gimnáziumot*, amely sorozatos előadásokkal főleg a fiatalabb iparosok tudását egészítse ki a középiskolai tárgyak gyakorlati anyagával. Ennek a nagyjelentőségű kulturális munkának szervezésére a választmány előkészítő bizottságot küldött ki, mely *Nesnera Aladár* elnökkel *Varjassy Árpád*, *Krenner Miklós dr.*, *Somogyi Gyula dr.* és *Szűllői István* tagokból fog állani.

Rozsnyai-Hoske Kálmán aradi fogsága.

Betöréssel gyanúsították.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, június 15.

Lapunk másik helyén beszámolunk azokról a pörökről, amelyeket ma tárgyalt a budapesti büntető törvényszék az aradi származású *Rozsnyai-Hoske Kálmán* budapesti író följelentése alapján. A bíróság a mai tárgyaláson nem hozott ítéletet, mert elrendelte a bizonyítását azoknak a rágalmaknak, amelyeket néhány budapesti lap írt *Rozsnyairól*. A bizonyítási pontok között van egy olyan tény is, amely Aradon kap támpontot. Ugyanis a rágalmazók egyike azt akarja bizonyítani, hogy *Rozsnyai-Hoske Kálmán Aradon börtönt ült*. Hát ezt ugyan sohase fogja az illető bebizonyíthatni, mert *Rozsnyai* nem ült Aradon börtönben. Csupán annyi igaz, hogy közel egy évtized előtt Aradra csendőrszuronyok között hozták, betöréssel vádolták.

Nagyon időszerűnek tartjuk ennek a történetét feleleveníteni.

A dolog 1889. év nyarán történt. Akkor betörés volt *Béthy Viktor* aradi nyomdatulajdonos papírkereskedésébe. A rendőrség megindította a nyomozást és úgy találta, hogy a betörést csak a viszonyokkal teljesen ismerős egyén követhette el, aki kitapasztalta: hogyan lehet éjjel az udvar felől legkönnyebben az üzletbe jutni.

A vizsgálót során a rendőrség olyan adatokat kapott, amelyek azt látszottak bizonyítani, hogy *Rozsnyai Kálmán*, aki rokona *Réthynek* s aki már akkor „művészkedett” abban az időben sokat forgolódott az üzlethelyiség körül. *Rozsnyai* ugyanis ugyanabban az udvarban lakott, amelyben a *Béthy* üzlete volt s a betörés után titokzatos módon eltávozott Aradról.

Mint hogy a rendőrség fontosnak s elkerülhetetlennek tartotta *Rozsnyai* kihallgatását, megindította a nyomozást *Hoske* kikutatására. Egy

temesmegyei pusztán meg is találták *Rozsnyait* és az ottani csendőrség letartóztatta. Tudvalevően a csendőrség azonnal gonosztevőt lát mindenki, minélyt az egy kicsit is gyanús előtte. Így hát nem csoda, ha a csendőrök azonnal megvasalták a fiatal *Hoskét* és Aradra szállították. Csak néhány napig volt Aradon fogva, mert itt kiderült, hogy semmi komoly alapja sincs a *Hoske* ellen támasztott gyanúnak. Így *Rozsnyait* szabadon engedték. O bizonyára nem is gondolta akkor, hogy valamilyen kellemetlen kalandjából valaki tőkét kövacsol ellene.

A megvádolt főszolgabíró.

Páris Gábor pöre.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, június 15.

Körülbelül egy évvel ezelőtt tárgyalta az aradi törvényszék egy aradmegyei jegyzőnek *Páris Gábor*, volt világi főszolgabíró elleni pörét. A törvényszék akkor egy egész napi tárgyalás után rágalmazás vétségéért elítélte a jegyzőt, aki azonban ezt az ítéletet a nagyváradi királyi táblához, majd pedig a kir. Kuriához felebbezte meg. Időközben *Páris Gábor* a mult esztendő végén meghalt. Özvegye azonban magáévá tette férje pörét, melyben ma érkezett le az aradi törvényszékhez a Kuria döntése.

A pör vádlottja *Todoressku György* világi jegyző volt, aki öt évvel ezelőtt feljelentést adott be *Urbán Iván* akkori főispánhoz, *Páris Gábor* világi főszolgabíró ellen, azzal vádolva meg felebbvalóját, hogy 1900-ban történt megválasztása előtt apósa, *Bacsila Lajos 6000 koronával Páris Lajos dr. útján megvesztegette*. A főispán azonnal megindította *Páris Gábor* ellen az eljárást, miután azonban a fegyelmi választmány *Páris Gábor*t nem találta vétkesnek, a rágalmazó iratokat áttették az aradi büntető törvényszékhez.

A törvényszék mult év május 18-án tartotta meg ebben az ügyben a főtárgyalást. *Todoressku* tagadta, hogy akár *Páris Gábor*t, akár *Páris Lajost* megvesztegette volna. Neki volt apósa mondta, hogy a világi jegyzővé való megválasztása 6000 koronába került. Ez a dolog igen sértette az ő hűségét és ezért tett a főispánnal feljelentést. *Páris Lajos dr.* élesen fakadt ki a rágalom ellen. Kihallgatták *Urbán Iván* volt főispánt is. *Urbán* elmondta, hogy mikor *Todoressku* feljelentését megkapta, azonnal maga elé idézte a világi jegyzőt, a ki állításait egész terjedelmében fentartotta. Látna azt a határozottságot, amelyvel a jegyző állításait fentartja, magához kérette *Páris Gábor* főszolgabírót s felszólította, ha bármilyen tekintetben bűnösnek érzi magát, ne várja be az ellene megindított fegyelmi eljárás befejezését, hanem három hét alatt adja be lemondását. A főszolgabíró habozott, de a fegyelmi tárgyalás alkalmából írásban lemondott.

A törvényszék a tanúkihallgatások után *Todoresskut* a btkv. 260 § alapján büntetésnek mondta ki hivatalos személy ellen elkövetett rágalmazás vétségében s a *Páris Gábor* terhére elkövetett rágalmazásért 200 korona fő és 100 korona mellékbüntetésre, *Páris Lajos dr.* terhére elkövetett rágalmazásért pedig 100 korona főbüntetésre s az összes büntetési költések megfizetésére ítélte.

Todoressku felebbezésére az ügy a királyi tábla elé került, mely indokainál fogva jóvá hagyta a törvényszék ítéletét. Az elítélt ebbe sem nyugodott bele és felebbezett a királyi

Kuriához, mely az első- és másodbíróság ítéletét helybenhagyta. A Kuria döntése ma érkezett le az aradi törvényszékhez s ezzel a régióta húzódó ügy véget ért.

Tűz a papírgyárban.

Tíz óra hosszat lángoló szalmakazlak.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, június 15.

Arad egyik leghatalmasabb és legvirágzóbb ipartelepe felől szállott fel délelőtti tíz óra körül egy hatalmas füstoszlop. A városban az alkalomhoz illő futótűzként terjedt híre, hogy ég a szalmapapírgyár. A tűzoltóság egész készségével vonult ki a gyárhoz, ahol már akkor a gyári tűzoltóság *Némethy Emil* gyárigazgató utasítására megkezdte a mentési munkát. A gyár keleti oldalán álló hatalmas szalmakazlak közül az egyik, mely a Marospart felé kerítéshez esik közelebb, lángokban állott.

A szász szalmakazal néhány pillanat alatt mint a fátyla lángolt s a gyenge szél dacára a mellette elterülő kazalra is átragadt a tűz. Az óriási tömegű anyag, körülbelül 3550 métermázsza, menthetetlenül elpusztult s a tűzoltóság minden erejét arra fordította, hogy a tűz lézskétől 50 méternyire fekvő kazlakat mentse meg. Ez nagy munkába került, mert a gőzfecskendő felmondotta a szolgálatot.

Ugyanis a gőzgép tömlőjét a Marosba bocsátották le, azonban a gép csak nyolc méternyi távolságról képes vizet szivni, amelyet aztán negyven méternyi távolságra is elvisz. A part szélén folyó sekélyes vízből a tömlő rózsján át iszap és más folyó piszok szivódott fel s az érzékeny szelep eldugult s a gőzfecskendő használhatatlanná vált.

A közeli utcák vízvezetékek szifonjaiból kellett vizet szállítani, ami a nem nagy köbteralmu vizes lajtokkal meg is történt, de megnehezítette a két kazal megmentését, ami annál is szükségesebb volt, mert dél felé erősebb szél kerekedett s a zsarátnok hullása egyre sűrűbb lett.

Setankovics Milos tűzoltó főparancsnok és *Némethy* gyárigazgató kitűnő intézkedéssel következtében délelőtti egyszerre négy oldalról támadták meg, ha nem is elég erős, de annál sűrűbb sugarakkal a könnyen gyulladó préselt szalmát, mely még az öntözés első negyedórájában is porzott. A vízzel való etetés egész délután tartott s ekkor jelentette a főparancsnok az igazgatónak, hogy a gyár épület megvan mentve.

A lángban álló kazlak, melyek körül a pokoli hőség is lehetetlenné tette volna a mentési munkát, menthetetlenül pernyévé égtek s az égőitön még este kilenc órákor is vérvörös szín árulta el, hogy a papírgyári tűz nem aludt el. *Setankovics* főparancsnok azt tervezte, hogy az égést azáltal szüntetni, hogy mindkét szalmakazlat lánccal körülvéti, eldöntötti a levegőt kapott elem ily módon gyorsabban végez a még elpusztítható anyaggal. Ezt a délután folyamán végre is hajtották, mert azt látta, hogy nem elég gyorsan emészti a tűz az éghető anyagot.

A tűznél óriási emberfő megjelent meg. A tűz keletkezésének oka valószínűleg az, hogy a kerítéstől csak néhány méternyire fekvő szalmába valaki gyújtóanyagot dobott. Lehet azonban, hogy a közel fekvő házak valamelyikének kéményéből kiszálló szikra gyújtotta meg a szalmát. A kár körülbelül tízezer korona, amely azonban biztosítás révén megtérül.

Gyermekgyilkos anya.

Kegyetlen nagymama.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, június 15.

Borzalmas büntényről tettek ma jelentést az aradi királyi ügyészségnek a szomszédos Világos községből. A világosi csendőrség letartóztatott egy fiatal paraszt nőt és annak az anyját, akik meggyilkoltak egy ártatlan csöpp gyermeket.

A gyilkosságról ezt a tudósítást adjuk:

A világosi csendőrségnek tudomására jutott, hogy Beker Antal ottani jómódu földesgazda felesége és leánya gyermekgyilkosságot követtek el. Nyomozni kezdtek a névtelen följelentés alapján és a következőket sikerült ki deríteniük:

Beker Antal 18 éves szép leánya, Erzsébet szerelmi viszonyt folytatott egy legénnyel. Viszonyuknak már mutatkozni kezdett a gyümölcse. A leány és az anyja rendkívül szegyelették a dolgot és a szomszédokhoz, Szirbik Máriához fordultak tanácsért. Es azt mondta, hogy a hét hónapos gyermeket erőszakkal kell eltávolítani Beker Erzsébettől. Valami szert is adott a leánynak, aki ettől megezülte az élő gyermeket.

A csecsemőt ekkor a nagyanyja, Beker Antalné megölte, oly módon, hogy a nyakát kacsavarta és szoknyába göngyölve elásta az udvar hátsó részébe. Néhány nap múlva a leány fölépült bajából és tegnap már kint is járt az utcán.

A gyilkos társaság tegnap elhatározta, hogy átmegy Máriaradnára a bucsura és leimádkozza bűnét. A csendőrség azonban időközben tudomást szerzett a gyilkosságról és a község határában, amikor Radna felé tartottak, elfogta mindhármukat. A megszeppent Beker Erzsébet nem sokat gondolkodott, hanem mindent bevallott és a legapróbb részletekig elmondta: hogyan történt a gyilkosság. A szomszédasszony előbb tagadott, de a bizonyítékok sulya alatt később ő is bevallotta a cselekedetet.

A bűnös teremtésekét holnap kísérik át az aradi ügyészség fogházába.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

* Kapuavítás a szinkörben. A nyári szinkörben tudvalevőleg vasárnapon kezdődnek az előadások. A színház igazgatósága a megnyitól előadást diszessé akarja tenni és a sablontól eltérőleg újdonságot vett fel a műsorba. A megnyitól előadás vasárnap este 8 órakor lesz, amely alkalommal a budapesti Vigaszínház nagyszerű újdonsága, a *Tatárjárás* című operett kerül Aradon először színpadra. A látványos operettet a színház díszesen állítja ki s ez a megnyitól előadás eseményszámba megy. Az igazgatóság teljesen új díszleteket készíttetett a darabhoz s a díszletező próbát már holnap megtartják. A próbákat legközelebb kezdik meg, amikor a társulat összes tagjai már Aradon lesznek. Vasárnap délután Szilgetyi Józsefnek pompás népszínművét, a *Csismadía mint kísértet* et játsszák.

* A Zenekonzervatórium hangversenye. Ma délután tartotta az Aradi Zenekonzervatórium harmadik, befejező vizsga hangversenyét, melyen a kiváló intézet legjobb növendékeit állították a közönség elé. A szakavatott, gondos tanítás párosulva a növendékek szorgalmával és tehetségével, valóban értékes és művészi eredményt produkált. A sok szép zongora-, hegedű-, gordonkaszám közül ki kell emelnünk a kis *Weil Magda* csodálatos művészeét, *Benczedy Irma*, *Kövecz Ilona*, *Csatáry Etzel*, *Bródy Erzsi* és *Dömötör Margit* szongoraszámait, a *Bayer*

fivérek, *Dömötör Eszter* és *Goldzicher Pál* hegedű és gordonkajátékát. Különösen zajos tapsot arattak az énekszámok: *Bing János* Mendelssohntól és *Györgyössy Bóskével* együtt Thomastól adott elő, *Lóvy Rózi* pedig egy francia és egy olasz dalt énekelt kiváló technikai és művészi készséggel. A nagyszámú és előkelő közönség őket és a többi szintén ügyes és tehetséges növendékeket zajos tapsal honorálta.

* Az Idei királydíj. Egyike a legérdekesebb látványosságoknak az a tarka kép, melyet a budapesti löversenyterrről az idei királydíj lefutása alkalmából vettek fel. Eltekintve magának a versenynek lefutásától, a közönség egyszerű képet nyújt. Látjuk a versenyterre siető közönség végtelen sorát, a szebbnél-szebb autómobilokat, magánfogatókat és benn a versenyterren az előkelőség és sokaság érdekes tarkaságát. A nagy tribünön látható *Wanderbill Gladys*, férjével *Szűcs László* gróffal, amint egy nagy lényű társasággal beszélgetnek. A versenyek végén előrobog József főherceg magyar öltözökben és látható, amint a királyi hercegi pár kecsira száll és a hódoló közönség sorfala között elhajt. Az *Uránia* színház keddi műsorának egyik legnagyobb érdekességű képe ez a fényesen sikerült budapesti felvétel. A műsor többi tiz száma is attrakciószámba mehet. Csupa megkapó érdekességtől van összeállítva ez a pompás műsor és a közönség a legészintébb elismeréssel adózhat az *Uránia* felemulhatatlan műsorának.

Trobadurok versenye.

★

A zsidó honvéd ma új mundurba bujt, az orrát sikerült operációval megszabadította a keleti hajlásától és harmincezer hallgató előtt nagyszerű bariton hangon énekelt a katonaelet keserveiről. Ez a zsidó honvéd a rövidesen nagy népszerűsége jutott *Göndör Aurél* A kitűnő férfiú tapsal és babérral terhelten fogott ismétlésekbe és a végkimerülés összes ismérveivel — magyarul szimptoma — lépett le arról a deszkáról, amit *Rónai János* színpadnak keresztelt el *Göndör* már sokszor fellépett, de hát ez csak tréning számba ment, mert a nagy csata napja ma volt.

Trobadur-verseny a központban. A zsidó honvéd művész versenyre kelt Panama Mónival és Kácsa cigánykaján pillantásokat vetett Bergerék Zsigájára.

Fél tizenegykor *Rónai* becsukatta az ajtókat. Szellő sem rezdült, a szunyogok elhelyezkedtek a lámpák üvegburáin, a publikum torkán akadt a falat, megkezdődött a trobadur-verseny.

A már kellőképp le és körül irt *Göndör Aurél* kezdte az ügyet. Három nyers tojás indító hatása működött a torkában és úgy dobálódzott a hangokkal, mint *Wahrmann Rikárd* az örökségével. Mikor az első dal nyomán kelt viharosnak ismert taps véget ért, Arad hatvanezer lakosa nevében megkoszorúzták a művészt. A művész hajlongott, aztán megint énekelt, a közönség megint viharzott és ez így ment fél órán keresztül. *Göndör Aurél* — Trobadur állta a vihart és énekelte a kuplékat, a közönség állta a kuplékat, de a vihar kimerítette és a Trobadur babérral övezve visszavonult.

Most következett az ellentrobadur. Előbb a nagymamáját küldte be, aki a nagyanyákat jellemző gyengéd szeretet szavaival mutatta be unokáját, *Gyárfás Dezsőt*. Mikor a tisztos matróna visszavonult, kijött a színpadra egy közismert aradi fiatal fiskális és elkezdett panamázni. A panama nem lepte volna meg a közönséget, de az ének kétséget ébreztett és akik már régebről ismerik *Gyárfást*, rájöttek hogy nem a fiskális, hanem *Gyárfás* énekel. Hát ügyes ember ez a *Gyárfás*. Egész más dolgokat énekel, mint *Göndör* és így nem lehetett eldönteni, hogy a trobadur versenyből ki került ki győztesen. A zsidó honvéd sikerével vetekedett a Panama Móni szemtelensége. A gyermek dajkálásból pedig a legidültebb száraz és nem száraz dajkák is órák vehetnének *Gyárfástól*. A közönség viharzott, *Gyárfás* éne-

kelt. *Gyárfás* kimerült, a közönség még mindig viharzott. Ilyen körülmények között a közönség viharai közből vonul vissza a második trobadur, aki olyan sikerrel debütált, hogy akár tíz éves szerződést is köthetne *Rónaival*.

Most már azt kellene eldönteni, hogy a trobadur-versenyből ki került ki győztesen. Én nem döntöm el, nincs győző és nincs legyőzött, pardon csak győzők vannak és a közönség a legyőzött. Ez a trobadur verseny eredménye. Daru.

Sztrájk a tőzsdén.

Forrong a budapesti börze.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, június 15.

Ritkaságszámba menő napja volt ma a budapesti tőzsdének. A szabadság-téri hatalmas börze-palota még sohasem volt tanuja olyan jeleneteknek, amilyenek ma délben ott lejátszódtak. Ma lépett ugyanis életbe a tőzsde új üzleti rendje és az emiatt keletkezett zavarokban a gabona-tőzsdések valósággal sztrájkot rendeztek.

A váratlan eseményről fővárosi tudósítónk következőket táviratozza:

A budapesti gabona-tőzsdén ma volt első napja az új időbeosztás alapján álló börzeüzletnek. A tőzsdetanács rendelkezése szerint ugyanis június hó 15-étől kezdve egész szeptember elsejéig csakis délelőtt 10 órától délután fél kettőig tartják az üzleti órákat, azontul pedig nem lesz forgalom. Az új üzleti beosztásra már a múlt héten megtették a szükséges előkészületeket úgy a fővárosban, mint a vidéken és azt hitték, hogy az újítás nem fog a tőzsdén komoly zavarokat előidézni. Azonban nem így történt. Az új üzleti rend első napja valóságos sztrájkot idézett elő. Délben fél egykor ugyanis a gabona-tőzsdének át kellett volna mennie abba a terembe, ahol az értéktőzsde üzleteit bonyolítják le és ott folytatni az üzletet zárásig. A gabona-tőzsdések azonban az előirt rend ellenére nem voltak hajlandók átmenni, ami az értéktőzsdén nagy konsternációt okozott, úgy, hogy az amugy is csekélyforgalmu értéktőzsdén tagjai közül többen megkísérelték a gabona-tőzsdéseket rábeszélni szándékuk abbanhagyására, de erre azok egyike sem volt hajlandó és egészen délutáni fél kettőig ott maradtak a gabona-tőzsdeteremben.

A nagy zavarban mindjárt ülésre hívták össze a tőzsdetanácsot, de annak tagjai nem voltak határozatképes számban.

A gabona-tőzsdé tagjai többféleképen indokolják eljárásukat. Azt hangoztatták, hogy a malmok képviselői már fél egy óra előtt eltávoznak a tőzsdéről, mert az értéktőzsdeteremben nincsen elég hely és ezért hogyha ők tovább is a gabona-teremben maradnak, a malmok képviselői ott megköthetik velök üzleteiket. Azzal is érvelnek, hogy az értéktőzsdé tagjai annyira igénybe veszik a telefonfülkéket, hogy ők fél kettőig alig tudnak a telefonhoz jutni, a gabona-tőzsdé mellett pedig 15 fülszó kizárólag az ő rendelkezésükre áll. Más forrás szerint a forrongást a gabona-tőzsdé-alkuszok rendezték, mintegy demonstrálásul a tőzsdetanács ellen, amely megrövidítette a gabona-tőzsdé üzleti idejét és ezzel őket is megkárosította.

A gabonatözsden egyébként üzleti tekintetben is szokatlanul élénk volt a forgalom. Az irányzat hihetetlenül élénk lett és az árfolyamok erősen szöktek fel. A legjelentékenyebb áremelkedés — 60 fillér — az októberi zabnál volt; az októberi buza 34, az októberi rozs 20, a júliusi tengeri 12 és az új tengeri a fillérrel emelkedett.

Halál néhány feddő szőért.

Egy aradi leány öngyilkossági kísérlete.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, június 15.

Egy fiatal aradi leány azért, mert édes atya természetes jogával élt a leányától valamivel erősebben kérte számon emaradását, ma délután öngyilkossági kísérletet követett el. Az érzékeny lelkületű leány csak annak a véletlennek köszönheti életét, hogy egy bátor ember éppen ott fürdött a Marosban, ahol Messzer Etelka fürdött, különben a szép, tizenkilenc éves leány holttestét sodorták volna tovább a folyó piszkos hullámai. Mert azért, a néhány keményebb szóért éretlen ésszel azt határozta el, hogy a vízbe temetkezik s délután három órakor a Marosba vetette magát, s ha a segítség néhány percig késik, menthetetlenül odavész.

Messzer Etelka ma délután édesatyjának Darányi János-utca 4. szám alatti lakásáról ebédet vitt bátyjának, Messzer Mórnak, aki a Weitzer-gyárban dolgozik. Tizenkét óra előtt indult el hazulról s két óra jóval elmúlt, mikor visszatért. Messzer Ignác lakatos, aki igen jó nevelésben részesíti gyermekeit, felelősségre vonta leányát az elmaradásért. A leány nem merte szigorú atyjának megmondani, hogy elbészélgette az időt s hallgatása az apát féktelen dühre gerjesztette s vissza nem adható szidalmakkal illette leányát.

En keserves sirásra fakadt és szó nélkül tért ki atyja feddésel elől. Azt hitték a hozzátartozói, hogy Etelka teendőt végzi a lakásban s fel sem tűnt, hogy a hangos családi jelenet után teljesen elcsendesedett minden a házban.

A tizenkilenc éves leány érzékenységét azonban a szülők nem ismerték, mert különben nem hagyták volna egyedül. A leány kisökött a lakásból s a Maroshoz ment, ahol a Malsztrovics-féle telepnél ruhástul a vízbe vetette magát. Már körülbelül öt percig küzdött a hullámokkal, melyek többször felvetették a víz színére, mikor a közelben fürdőző Menrdt Géza sírkő raktáros észrevette, hogy valaki élet-halál harcot vív a vízzel.

A fuldokló leány után vetette magát s majdnem életével fizette meg önfeláldozását. Mikor uszással annyira elérte, hogy a leány felbomlott haját megcagadhatta, ez önkívületi állapotában életmentőjének kezét oly erővel ragadta meg, hogy a vizet nem tudta szelni. Vértagyasztó küzdelem fejlődött ki köztük, míg végre Menrdt szerencsére partra uszított a félholt leánynyal. Azonnal élesztési kísérlethez fogott hozzá s mire rendőr jött az öngyilkossági kísérlet színhelyére, már eszméletére tért az életunt.

A rendőr kocsiról gondoskodott s azon kasszállította a hideg fürdőből remegő teremtetést mit sem sejtő szülei lakására.

HIREK.

Rablógyilkos merénylet egy párisi kokott ellen.

— Az artista szerelme. —

— Az Aradi Közlöny távirati tudósítása. —

Arad, június 15.

Alig néhány hét alatt most már a negyedik nagyszabású gyilkossági merénylet híre érkezik a francia fővárosból. Steinheil festőnek és anyósának meggyilkolását követte egy párisi bankár elleni rablógyilkos merénylet, majd a Dreyfus elleni gaztett, most pedig egy francia félvilági hölgy ellen követett el rablógyilkossági merényletet egy párisi artista.

E legújabb gyilkossági kísérletről következőket jelenti egy párisi távirat:

Rettenetes módon akarta meggyilkolni egy itteni artista *Blans de la Vigne* t, egy — az előkelő párisi férfi körökben jól ismert — félvilági hölgyet. A merénylet tegnap este játszódott le és elkövetője egy *Csernadov* nevű artista. La Vigne nyolc nappal ezelőtt ismerkedett meg az artistával, aki viszonyt kezdett a szép kokottal. Tegnap délelőtt Csernadov arra kérte a leányt, hogy öltözködjék fel szépen, vegye magára összes ékszereit, mert be akarja mutatni néhány előkelő barátjának, akik már régóta vágnak vele megismerkedni.

Este ugy kilenc óra felé La Vigne hálószobájában öltözködni kezdett. A szobában tartózkodott Csernadov is, míg a meghívott barátok a többi szobákban társalogtak. Egyszerre csak a hálószobából rettenetes sikoltás volt hallható. Egy női hang kiáltott:

— Gyilkos! Segítség! Megölnék!

A velőtrázó sikoltozásra a férfiak ijedten hálószoba felé szaladtak. A szoba küszöbén találkoztak az elegáns fekete ruhába öltözött Csernadovval, aki mosolyogva szót feléjük:

— Ez csak hisztérikus roham. Nem kell nyugtalanokodni!

Csernadov erre nyugodtan eltávozott. Barátai azonban beléptek a szobába, ahol gyönyörű fehér csipke ruhába öltözve találták La Vignét. A nő vérében fetrengett. Testén hatalmas ökölcsepások nyomai voltak láthatók, nyakán pedig borotva-vágás. Kiderült, hogy Csernadov előbb ökölcsepásokkal elhábította, azután borotvával akarta elmeteszni a nyakát. Ekkor a nő sikoltozni kezdett, mire az artista lelépte a nő drága ékszereit, zsebébe dugta azokat és eltávozott.

A rendőrség azonnal erőies nyomozást indított, de a merénylőt mindelsideig nem sikerült megtalálni. Az elrabolt ékszerek értéke megközelíti a százezer frankot.

— Időjárás. A meteorológiai intézet jelentése szerint a hó 16 án az időjárás: Meleg, elvételre csapadék és zivatarok.

— Vilmos császár jubileuma. Berlinből táviratomák: Ma van husz esztendeje annak, hogy Vilmos császár a német trónt elfoglalta. A jubileummal az összes német lapok vezércikkekben foglalkoznak.

— Falk Miksa gyásza. Budapestről jelenti tudósítónk: Falk Miksát, a kitűnő publicistát, a *Pester Lloyd* volt főszerkesztőjét súlyos csapás érte. Felesége ma este Karlsbadban, ahol férjével pár hét óta tartózkodott, szívizéhségben hirtelen meghalt. A szomorú esetről a család Budapesten időző tagjait táviratilag értesítették. Falk Miksa testvérbátyja, lovag Falk Zsigmond udvari tanácsos, még ma este elutazott Karlsbadba.

— Házasság. Fényes esküvő volt tegnap Aradon. *Wallfisch* Armin tekintélyes aradi banküzlettulajdonos bájos leányát, *Wallfisch* Irénkét vezette oltárhoz *Grossman* Alfréd dr. szimpatikus fiatal aradi ügyvéd. A polgári házasságkötés szombaton este volt, amelynél tanúk voltak: a menyasszony részéről: *Tolnay* János dr., a vőlegény részéről *Grossman* Armin. Az egyházi esketést vasárnap délelőtt fél 11 órakor végezte *Vágvölgyi* Lajos dr. rabbi. Násznagyok voltak: a menyasszony részéről *Wallfisch* Armin és neje, a vőlegény részéről *Grossman* Jakab dr. és *Grossman* Arminé. Kószorus párok voltak: *Basch* Biske, *Gal* János dr.-ral, *Grossman* Margit *Wallfisch* Pállal. Esküvő után lakoma volt a Fehér-keresztben. Délután a fiatal pár elutazott.

— Szolgálati jubileum. Szép ünnepélyt rendezett vasárnap délután *Orcifalván* az aradi vasutas szövetség *Vas* Izsák orcifalvai állomás előjáró 36 éves szolgálata és 32 éves orcifalvai előjáróskodása alkalmával. Az ünnepélyen az aradi kartársakon kívül nagy számban megjelentek az orcifalvai és környékbeli községek polgárai is s képviselve voltak a szomszédos társkerületek. Az ünnepély délután 4 órakor kezdődött a nagyvendéglő udvarán felállított hatalmas ponyva-sátorban. *Bene* Gyula ker. elnök üdvözölte az ünnepeltet. *Kürti* Fülöp, az aradi szakcsoport elnöke remek ezüst poharat adott át az ünnepeltnek mint a kartársak ajándékát. A vasut intézet nevében *Chirke* Vilmos felügyelő üdvözölte *Vas* Izsákot, ki meghatottan mondott köszönetet az ünnepeltetésért. A központ és annak elnöke *Bathányi* Tivadar gróf nevében *Fábián* László dr. központi jegyző köszöntötte s adta át írásos üdvözlését a vezetőségnek. Az ünnepélyt este 200 terítékű banket követte. A vacsora alatt *Szilágyi* Mihály, az aradi kerület társelnöke mondott a szövetség céljait ismertető nagyhatású beszédet, majd számos tószat hangzott el, méltatva azt a ritka szép időt, melyet a jubiliáns fáradhatatlan munkásságában töltött el. Ugy az ünnepélyen, mint a vacsora alatt az aradi máv. delegációt adott elő precíz és élvezetet nyújtó énekszámokat.

— A gellérthegyi kéjgyilkosság. A gellérthegyi kéjgyilkosságra tudvalevőleg egy névtelen levél hívta fel a budapesti rendőrség figyelmét. A rendőrség természetesen kíváncsi volt a levél írójára s a lapok útján felhívta, hogy jelentkezék kihallgatás végett. A felhívásnak ma — mint tudósítónk táviratozza — meglett a kellő eredménye. A levélíró *Hunkár* Dező kovácssegéd ma megjelent a főkeptányságon s *Korody* Béla rendőrfogalmazónak a következőkben ismertette a titokzatos esetet:

„Pünkösdi vasárnapján a Városligetben ismeretséget kötöttem *Geng* Mária szobaleánnyal, ki a Peterdi utca 36. számú házban szolgált. A leánynyal egész nap szórakoztam és másnap a leány kívánságára felmentünk a Gellérthegyre. Itt szintén szórakoztunk, de mivel úgy este felé zivatar keletkezett, a leány félni kezdett és ezért lefelé jöttünk. Amikor a hegy barlangjához értünk, egyszerre csak egy tűzérkatona és két civilember megtámadott minket. Engem a katona levezetett, a leány pedig fennmaradt. Csak később tudtam meg, hogy a Mariskán erőszakos nemi kábéülést mert elkövetni a két ember, ami ellen a leány védekezett. Én rendőrréi lettem, amire azonban — eredménytelenül — visszajöttem, már nagy embercsődület vette n észre. Mondanom is felesleges, hogy a mikor utat törtem magamnak s láttam a Mariska véres holttestét, majdnem elájultam. Első pillanatban nem is tudtam, hogy mit tegyek. Miután félttem, hogy engem fognak gyanúsítani a leány haláláért,

gyűlést határozatképesé tettek, a közgyűlést megnyitottnak nyilvánította. A jegyzőkönyv vezetése Lőw Kálmán titkárt, annak hitelesítésére pedig Purgly János és Urbán Pétert kérte fel. Napirendre térés után Sármezey Endre igazgató főmérnök felolvasta az igazgatósági és felügyelő-bizottsági jelentéseket, majd pedig a mérleget és az üzleti számlát, mely utóbbiból kitűnik, hogy a vasut múlt évi bevételei 917697 kor. 87 fill., kiadásai pedig 805455 kor. 42 fill. tesznek ki, mutatkozik tehát, mint üzleti felesleg 12242 kor. 45 fill., ez utóbbiból tökébeszerzési kamat címén 25639 kor. 43 fill. levonván, a múlt évi üzem tulajdonkép 13396 kor. 98 fillér hiánnyal zárult.

A közgyűlés ennek, kizárólag a tavalyi rossz termésnek és az abnormis pénzügyi helyzetnek tulajdonítható kedvezőtlen üzleti eredménynek tudomásul vétele mellett, az előterjesztett zárószámolásokat megállapította és elfogadta és a mutatkozó deficitnek az üzleti tartalékalapból való leírását elhatározta, az igazgatóságnak és a felügyelő bizottságnak pedig a felmentvényt megadta.

Ezután következtek a választások. Alapszabály szerint kilépett három igazgatósági tag helyét újból Hervay István, Faludy Károly és Banner Béla eddigi igazgatókkal lettek betöltve, míg az ürességben volt egyik igazgatói tisztségre Ambrus Sándor, Békésvármegye alispánja választatott meg egyhangulag.

A felügyelő bizottság eddigi tagjai, névszerint: Heinrich Sándor, ifj. Nagel Vilmos, Sailer Vilmos dr., Vásárhelyi László és ifj. Purgly János szintén egyhangulag lettek újból megválasztva.

A napirend kimerülve lévén, elnök megköszönve a részvényesek szíves érdeklődését, a közgyűlést berekesztette.

Az ülésen jelen voltak:

Fábray Sándor dr. elnöklele alatt Heinrich Sándor, id. Nagel Vilmos, Nagel Henrik, Purgly János, Purgly László, ifj. Purgly János, Urbán Péter, Biró Albert, Meixner Frigyes, Vásárhelyi László, Vásárhelyi János, Sármezey Endre, Sailer Vilmos dr., Banner Béla, Empérl Ernő, Ambrus Sándor, Beliczey Géza, Korossy László, Keglevich György gróf részvényesek és Lőw Kálmán titkár mint jegyző-könyvvézető.

Budapesti áru- és értéktőzsde.

— Az Aradi Közlöny távirati tudósítása. —

Budapest, június 15.

Szállard, 20—25 fillérrel magasabb árak.

As árak 50 kilónként számítva:

	Déli sárlat	É őrál sárlat
Buxa októberre . . .	11.54—11.55	11.53—11.54
Zab októberre . . .	8.27—8.28	8.28—8.29
Rozs októberre . . .	9.59—9.60	9.57—9.58
Tengeri májusra . . .	6.83—6.89	6.84—6.85
Tengeri júliusra . . .	6.83—6.84	6.80—6.81

Zárul 5 órakor:

A tőzsde ma teljesen üzletlenül folyt le.

Budapest-kőbányai sertéskereskedelem.

— Június 15. —

Magyar elsőrendű: Öreg nehéz páronként 400 kilogrammon felell súlyban — fillérig; közép páronként 300—400 kilogrammig terjedő súlyban — fillérig; fiatal nehéz páronként 320 kilogrammon felell súlyban 130—132 fillérig; fiatal közép páronként 251—320 kilogrammig terjedő súlyban 132—134 fillérig; könnyű páronként 250 kilogrammig terjedő súlyban 136—140 fillérig. Szerbiai: Nehéz páronként 260 kilogrammon felell súlyban — fillérig; közép páronként 240—260 kilogrammig terjedő súlyban — fillérig; könnyű páronként 240 kilogrammig terjedő súlyban — fillérig. Sertésleltetés: Június hó 11. napján volt készlet 37,430 darab, június 12. napján főlhajtott 153 darab, június 12. napján elszállított 211 darab, június 13. napjára maradt készletben 37,372 darab. A hízott sertés üzlet irányzata: Gondos.

IDEGENEK ARADON.

— Június 15. —

Fehér kereszt szálloda. Kohl Ferenc os. és kir. százados Budapest. — Hoffer Imre utazó Budapest. — Mihalik Gyula tanár Budapest. — Dr. Kabdebó Zoltán ügyvéd Temesvár. — Eiser Sándor utazó Budapest. — Csepcsányi Lajos utazó Kiscsepcsény. — Gross Bertalan utazó Budapest. — Molnár Róbert utazó Bécs. — Pleiner Artur tisztviselő Budapest. — Fabir Zsigmond utazó Temesvár. — Weigl Henrik

utazó Budapest. — Brunner Gyula utazó Bécs. — Blevér Ármia gyarigazgató Gurahonc. — Dr. Goldner Herman orvos Nagyszalonta. — Pinkás Zsigmond kereskedő Budapest. — Almássy Gyula utazó Budapest. — Köhler Ferdinánd utazó Bécs. — Kunz Hugó utazó Bécs.

Központi szálloda. Sternlicht Manó butorkereskedő Lugos. — Schvaroz Fülöp utazó Budapest. — Fischer Pál tisztviselő Remes (Biharm) Lippert Béla postatiszt Nagyvárad. — Glatz Samu gazdaszatiszt Óbéba. — Köhn Sándor utazó Alvinc. — Dr. Loránd Arthur ügyvéd Békéscsaba. — Elek Henrik hivatalnok Budapest. — Dr. Deutsch Simon ügyvéd Budapest. — Dózsa János utazó Budapest. — Kernács L. malomtulajdonos Pacstopolya. Beuyer Manó bankpénztárnok Temesvár. — Dima Nitin kereskedő Vajdahunyad. — Salamon Emil fakereskedő Lugos. — Irányi Jenő kereskedő Temesvár. — Gubányi József birtokos Pilis.

Vass szálloda. Fürst Hugó utazó Budapest. — Feigl Hugó utazó Budapest. — Pietrichstein Herman utazó Versec. — Gärtner Adolfné kántorné Gurahonc. — Klein Hermanné kereskedő. — Klein Dávidné kereskedő Krokna. — Witar Rezső gondnok Budapest. — Irányi Jenő kereskedő Temesvár. — Frank Viktor kereskedő Tauc. — Winger József állomásfőnök Temeshidegkut. — Forray László tanító Zenta. — Habran Ignác tanító Zenta. — Szentgyörgyi Lajos hivatalnok B.-Csaba.

Pannonia szálloda. Varró Nándor hírlapíró Makó. — Szávits György jegyző Lippa. — Brády Atilla kir. járásbíró Körösbánya. — Mayer József gyárgondnok Tótvárad. — Törökfalvy Dezső könyvelő Világos. — Denhof Ödön magánhivatalnok Budapest. Krausz Miksa utazó Temesvár. — Balla József tanár Simánd.

Június 28. Az aradi könyvnyomdászok „GUTENBERG DALKÖRE” a Csálai nagyerdőben sétahangversenyyel egybekötött NAGY NYÁRI MULATSÁGOT rendez saját zászlója alapja javára. Kedvezőtlen idő esetén a mulatság július 5-én lesz.

URÁNIA SZÍNHÁZ.

(Baró Simonyi-utca 1. szám, Szabadságtér mellett.)

Teljesen új műsor. Szenzációs képek.

Császárjubiläum Bécsben.

Műsor 1908. június hó 16-án, kedden:

1. Mesterbirkózás. Kacagató. — 2. Szerencsétlen véletlen. Dráma. — 3. Műsoron kívüli szám. Amerikai fölvetel. — 4. Jólleves betörő. Dráma. — 5. Jöködvü Istenke. Humoros. — 6. Elhagyott szerető. Dráma. — 7. Délamerika. Látványosság. — 8. Nyomorékok párba. Humoros. — 9. Földi igazságszolgáltatás. Kacagató. — 10. Császárjubiläum Bécsben. Látványosság. — 11. A királydj lefutása Budapest 1908-ban. Sportkép.

Minden előadás alatt katonazene játszik. — Cukrászda.

Előadások: Délután 6 órakor, este 8 órakor és 9 órakor.

Az előadásokra bármikor be lehet menni.

NYILTTER.*

Nyilatkozat.

Alulírott az Aradi Építőiparosok Szövetségével szemben elkövetett eljárásom hibás voltát belátván, a szövetség céljainak és működésének helyességét mindenben elismerem s az általam elkövetett hibák miatt a szövetségtől ezennel bocsánatot kérek.

Vladi István.

Dr. WIENER GYULA

fogorvosi műtermét

Szabadság-tér 20. szám

Gróf Nádasdy palotába

helyezte át.

Rendel reggel 7 órától.

* Az ezen rovat alatt közlöttekért nem vállal felelősséget a szerkesztő.

Pénzének ellensége,

kiízt francia pezsgőért szórja, mikor egyenértékű hazai terméket sokkal olcsóbban kaphat.

Az aradi

kristályjéggár

szövetkezet

felszámolás alatt 1908. évi június hó 30-án d. u 4 órakor Dr. Vajda István ügyvédi irodájában

közgyűlést

tart, melyre a szövetkezet t. tagjai meghivatnak.

Tárgysorozat:

A felszámoló-bizottság jelentése működése eredményéről.

A zárószámadások bemutatása. Indítvány a szövetkezet felosztása iránt. 2279

A felszámoló-bizottság.

Bérbeadó

a Gróf Nádasdy-palotában a Forray-utca sarkán egy száraz, világos, körülbelül 150 négyszög méter területű

pincehelyiség.

Bővebb felvilágosítást a házmesternél.

Ertesítés!

Aradon, Atzél Péter-
utca sarkán, a színház
főbejárataival szem-
ben, Zrinyi-utca.

Van szerencsém értesíteni Arad
és vidéke nagyrabecsült közön-
ségét, miszerint a közelgő idény be-
álltával raktáromat minden-
nemű bőrökkel felszereltem,
melyből a legszebb és legjobb
kivitelű 581

uri és hölgy cipőket
készítek,
miért is becses rendelésüket kérem
sagyok kitűnő tisztelettel

Wolf J.

Vidéki

36 éves özvegy férfi

vagyok, három kis leánygyerme-
kem van, a legkisebb 4 éves, ezeknek

jó nevelő anyát

keresek, és úgy magamnak

jó élettársat,

ki legalább is a 26—28 élet évét
már betöltötte és négy-ötezer forint
hozománya van. Vagyonom ingat-
lanokban van, értéke 10,000 forint.
A hozomány biztosítva lesz rögtön.
— „Csongrád” jelige alatt. 2259

A tavaszi idény beálltá-
val melegen ajánlja a t.
közönség figyelmébe du-
san felszerelt raktárát
finom kivitelű

Nap- és esernyőkben.

Nassan R.

nap és esernyő üzlete

Szabadság-tér, Rosenblüh mellett.

Ugyanott áthuzatok és javítások
olcsón és jól eszközöltetnek.

Van szerencsém a nagyérdemű
helybeli és vidéki közönségnek tu-
domására hozni, hogy

Vécsey-utca 6. sz. alatt levő,
a mai kor igényeinek teljesen meg-
felelő

lakatos műhelyemet

ajánlom becses pártfogásába. Elváll-
alok mindennemű e szakmába vágó
munkát úgy épületmunkákat, taka-
réktűzhelyek, sárkerítések elkészíté-
sét stb. Helybeli és vidéki megren-
delések a legpontosabban teljesít-
tetnek.

Tisztelettel 1783

KOMJÁTHY ISTVÁN

lakatos mester. Arad, (Vécsey-utca 6. sz.)
Kéz tűzhelyek raktára.

BUZIÁS GYÓGYFÜRDŐ

vasúti állomás, posta, távirda és telefon.

— Közvetlen gyorsvonali kocsit Budapest nyugati pályaudvarról. Idény: május 15.—szeptember 15. —

Speciális gyógyfürdő szívbetegnek részre,
női bajoknál, hólyag- és vesebajoknál, kö- és tüdőbetegségeknek, a légutak-, az
emésztő- és kiválasztó-szervek hurutos bántalmainál. Sáp-kór, vérzegénység, görvél-
és angolkór, általános gyengeség és a női ivarszervek idült bajainál. Radioaktív szén-
savas sós és szén-savas vasas források. Prospektusát kívánatra küldi a Fürdőigazgatóság.

Muschong-Buziásfürdői

SZÉNSAV-MŰVEK

kartelen kívül szállítanak, azonnal bármily
mennyiségű természetes vegyileg legtisztább
folyékony szénsavat

a világhírű buziasfürdői szénsavforrásokból.

Össze nem tévesztendő mesterségesen előállított
kevesbbé kiadós szénsavval.

Megbízható, szigorúan lelkiismeretes kiszolgálás.

Sürgönydóm: **MUSCHONG, BUZIÁSFÜRDŐ.**

Interurban telefon 18. sz.

1891

A KI SZÉP

AKAR LENNI,

használja egyedül a Hajós-féle

ARADI IBOLYA-CRÉMET,

mert a világ minden részéről jövő há-
laira legjobban bizonyítják, hogy

ennél jobb szépitőszert nem létezik.

Szeplő, májfelt, bibircs, bőrvörösséget

és mindennemű arciszéplőt
— varázsszerű gyorsan eltüntet. —

Ára egy tégelynek 1 korona.

Vigyázat: Csakis Hajós-féle aradi készítménye-
ket tessék kérni és elfogadni.

Kapható a készítőnél: 241

HAJÓS ÁRPAD gyógyszerésztárában

Arad, Andrassy-tér 22., megyeházzal szemben,
továbbá minden gyógyszerésztár, illatszertüzet és drogeriában.

Németh Ignác

szállítási és fuvarozási vállalata

ARADON. Iroda: Pécska-ut 1a.

Értesítem Aradváros és vidéke tisztelt lakosságát, hogy
elvállalok mindennemű

fuvarozási és szállítási munkákat

gyors és pontos keresztülvitelét. Különös figyelemmel va-
gyok a t. költözők közönség érdekeire a legolcsóbb lebo-
nyolítása mellett.

Tisztelettel

Telefon szám 687. **Németh Ignác.**

Bármely waggonáru szállítmány legju-
tányosabb árak mellett.

2039

Permetező javítások elfogadtatnak.

M. kir. szabadalmazott

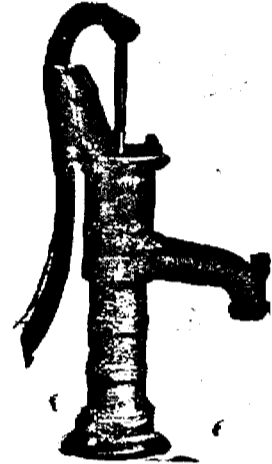
Borszivattyúk

a hozzá való legjobb minőségű
ammal esővek legolcsóbb gyár-
táron.

A szivattyú hengerből a bor utol-
seppig kifolyik, a szőlő magvak,
léjak és egyéb tisztátalanságok
azonnal továbbítottatnak, ezáltal a sz-
ivattyú nem romlik és a bort nem
rontja, a gépezet jó működé-
sért 3 évi jótállás, ingyen javítás.

Tüzi fecskendők

Selyő szelvényekkel. Köz-
geknek legalkalmasabb,
mert homokos és sáros víz hasz-
nálatalán sem tagadják meg a
szolgálatot, — a gép jó működé-
sért 3 évi jótállás (ingyen javítás),
hozzá való országos egységes csu-
varok és a legjobb minőségű bel-
gummozott
kendercsövet
a legolcsóbb
árban.

Kutak

a hozzávaló

csövekkel
olcsóbbak és
jobbak, mint
bármely bel-
vagy külföldi
gyárban.

Hönig Otto

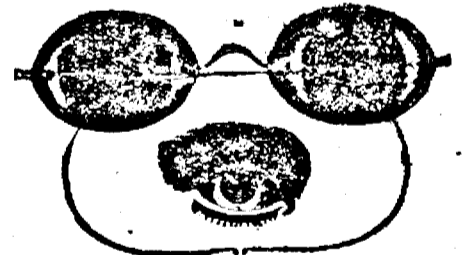
a királyi szabadalmazott tüzi fecskendők
és szivattyú készítője. 251
Arad, Pécska-utca 27. sz.

Elsőrendű látsszerész üzlet.

DICK SAMU

órák és látsszerész

Arad, Andrassy-tér és Weizsár János-utca sarkán

Elad és javít mindennemű órákat 4-5
évi jótállás mellett a legolcsóbb árakon.
Raktárom mindennemű színházi látssze-
rőket a legkülömbözőbb kiállításban, leg-
finomabb lorgnettek, orrcsüptetők és szem-
üvegek arany, ezüst, kék és fekete-
béká csont keretben. Legjobb üvegekkel

Nagy raktár sűrűségű fokmár-
ban, bor, must és szesz rezere. To-
vábbá mindenféle hőmérők, minden-
nemű kivitelben. 2413

Szemüvegek és orrcsüptetők or-
vosi rendetel szerint azonnal ké-
szítettnek.

Telefon 682.

FISCHER ÁRMİN

szobafestő és mázoló

Vörösmarthy-utca 8.

A leggyorsarúbbtól a legdíszesebb
kivitelig elvállal munkákat egy
helyben, mint vidéken. 1905

Tűzifa

raktár.

Van szerencsénk a n. é. közönség tudomására adni, hogy

Nagyvárad-ut 12. sz. alatt
tűzifa, faszén, szerszámfa raktárt
nyitottunk,

hol mindennemű tűzifát nagyban és kicsinyben árusítunk.

Gróf Zselénski Róbert
zimbrói erdőkezelőségének
aradi tűzifaraktára.

2223

Városi és megyei telefon 636. Arany oklevéllel kiténtetve.

Braun Samu, Berger Antal és Társai
szobafestő és mázó munkák vállalata
ARADON, FORRAY-UTCA 7.

Van szerencsénk az igen tisztelt közönség figyelmét felhívni, hogy Aradon **Braun Samu, Berger Antal és Társai** cég alatt **szobafestő és mázó ipart** üzünk.

Azon körülmény, hogy cégünk az Aradon már elismert legjobb festőkből alakult meg, továbbá, hogy a munkák kivitele személyesen általunk történik, ezeknél fogva abban a kellemes helyzetben vagyunk, hogy úgy egyszerű, valamint legpazarabb kivitelű szobafestő és mázó munkákat akár helyben, akár vidéken a legjutányosabban végzünk.

A nagyérdemű közönség b. pártfogását kérjük

1403

Braun Samu, Berger Antal és Társai.

Hair regenerator.

Ártalmatlan készítmény, mely az ősz hajnak eredeti színét adja vissza. Nem festék, hanem a gyökerekre ható készítmény, melytől a haj puha selyemfényű és ugyanolyan színű lesz, a minő az eredetileg volt, korpa képződés meg szűnik, ugyancsak a haj hullása is, nem piszkol.

Ára 2 korona. 271

Földes Kelemen
gyógyszertára Aradon.

Költözők

figyelmébe.

Villanylámpák le és felszerelését, petroleum-lámpák villanyra átállítását, villanyvezetékek készítését gyorsan és olcsón végzi

Kalmár József,

1851 Salac-utca 2. szám.
A Központi Szállodával szemben.

Mindennemű szerszámanyagok

előnyös árban kaphatók

Diósi Ign. Fia Lajos

nagyvárad-i cég Borosjenő melletti „Balta” erdejében, ahol

száraz köriskeréktalp, szilkeréktalp, lócs és saroglyafák, agynak való szilfák

nagyban és kicsinyben előnyös árban a helyszínen is elárúsítatnak.

Érdeklődőknek úgy alulírott cég, mint Bonczos László erdőkezelője Borosjenőn szívesen szolgál felvilágosítással.

Diósi Ign. Fia Lajos

Nagyvárad.

2252

Vászon és chifon maradékok olcsó árban.

Rosenblüh H. és Társa Arad.

Nyári idényre

a következő cikkek nagy választékban, olcsó áron kaphatók:

Női fürdő öltönyök,
Fürdő lepedők,
Fürdő kalapok,
Nyári takarók
flanell és Piqueből.

Bordűrös mosó de-
lainok páratlan vá-
laszték,
Angol vásznak,
Selyem batisztok,
Cérna sephyrek női
és férfi ingekre.

Keztyűk,
Rövid és hosszú cér-
na, csipke és selyem
keztyűk,
Divatos övek,
Női gallér és nyak-
kendők,
Fischuk.

Harisnyák
Női, férfi és gyer-
mek,
Férfi és fiu Tou-
rista ingek.

391

Vászon és chifon maradékok olcsó árban.

Mentősze krények

járgány vagy motorikus cséplőgépekhez

a 2150/IV. b/1904. sz. miniszteri rendeletnek megfelelően összeállítva legjutányosabban kaphatók a

Vöröskereszt Drogueriában

ARAD, Weitzer János-utca 2. (Minorita-palota.)

1331

17026—1908. szám.

Hirdetmény.

Az 1908. évi V. hónapban engedélyezett italmérések várható forgalmáról az aradi m. kir. pénzügyőri biztosság által küldött összeírási jegyzék 12 darab ivét az állami jövedékről szóló 1895. évi XXV. t.-cz. 17. §-a és az erre vonatkozó utasítás 17. §-a értelmében 1908. évi június hó 15-től számított 8 napra a városi fogyasztási adófelügyelőségél közszemlére azzal tesszük ki, hogy azokat az érdekeltet, névszerint Adler Andor, Haász Albert, Hubert Imréné, Steiner Sándor, Deutsch Lipót, Czitrom Janka, Lóvy és Pollák, Markovits Kálmán, Weinberger János, Tabakovits Sándor, Boronkay Ferenc, kik italmérési engedélyt kaptak, nemcsak megtekinthetik, hanem az azokban ki-tüntetett forgalmi adatokra nézve úgy nevezettek, mint az aradi kereskedelmi testület és az ipartestület is nyújthatnak be a fentebb jelzett idő alatt a városi fogyasztási adófelügyelőségél észrevételeket.

Arad, 1908. évi június hó 6-án.

A városi tanács.

Cement

hornyolt cserép

a legjobb fedő anyag. Vizáthatlan!
Örökké tart!

Tégla, Cserép

legjobb minőségben állandóan
raktáron 754

Pollak Sándor

tégla, cserép és cementáru gyárában

Mikalán.

Telefon 5—15.

Erzsébet-körút 37., I. em. Városi iroda:

A Magyarországi románok egyházi, iskolai, közművelődési, közgazdasági intézményeinek és mozgalmainak ismertetése.

Irta: VERITAS.

A könyv kilenc szakaszra oszlik és pedig:
I. A románok számát és vármegyénként való megoszlását;
II. a magyarországi románokra vonatkozó általános adatokat;
III. a magyarországi görög katolikus román egyház történetét és egyházmegyéinek jelenlegi állapotát;
IV. a magyarországi görög keleti román egyház történetét és egyházmegyéinek jelenlegi állapotát, továbbá a görög keleti román egyház autonómiájának az a.p.ját kepező „Szervezési Szabályzat”-át és a lényegesebb szabályrendeleteket;
V. a hazai román középiskolák történetét és azoknak az 1908—7. iskolai évre vonatkozó adatait;
VI. az összes román kulturális intézmények történetét, alapszabályait, és ezen egyesületek jelenlegi állapotára vonatkozó adatokat;
VII. a magyarországi román sajtóra vonatkozó adatokat;
VIII. a hazai románok kereskedelmi, ipari és közgazdasági intézményeire, első sorban pedig a román pézszintézetekre vonatkozó adatokat és részletes kimutatásokat közli;
IX. történelmi szempontból foglalkozik a magyarországi románok politikai mozgalmával, rég pedig 1700-tól kezdve a mai napig, különös súlyt helyezve a románok összes politikai konferenciájuknak és az azokban dekretált programoknak az ismertetésére.
A könyv kapható a kiadónál: **Urania könyvnyomda**, Budapest, VII. Rottenbiller-utca 19. szá. n. A munka ára füzve, a 30 fillér postai szállítási költségen kívül, 10 (tíz) korona, hatóságoknak és hivataloknak pedig 6 (hat) korona.

DISZMŰMUNKÁK
MEGNYITÓZÁSOK
ÍRÓMAPPÁK.

ARADI NYOMDA
KÖNYVKÖTÉSZETE

ARAD, WEITZER JÁNOS-UTCA 2. (MINORITA-PALOTA)

REKLAM A LEGHATÁROZOTTABAN
MELLETT FELSZERELT

KÖNYVKÖTÉSZEINKET,
MAG. A LEGHATÁROZOTTABAN
POSTA A LEGHATÁROZOTTABAN
DISZKÖTÉSZEINKET KÖNYV FELSZERELT

DISZDOBOZÓK
FÉNYKÉPTARTÓK
AMATŐR KÖTÉS.

TELEFON 151. SZ.

APRÓ HIRDETÉSEK.

AKINEK

Ismerettség híján

házastársra,
zevelőre,
fielvetesőtőre,
könyvelőre,
segédre,
számlára,
számlatisztra,
kölcsárra,
vincsellőre,
kartésszere.

kölcsárra,
gazdasszonyra
szakácsnőre,
szobaleányra,
hási- vagy
irodaszolgárra,
pénzbeszedőre
házmesterre,
stb.-re
van szüksége.

AKI

Eladni kíván

patort,
sengorát,
bort,
gyümölcsöt,
szabonát.

üzletet,
műhelyt,
lakást stb.,
vagy

AKI

Bérbéadni kíván

birokat,
házat,
radászterü-
letet.

halászatot,
telket,
kocsit,
lovat.

AKI

szűkeket vétel vagy bérbévitel cél-
jából keresi;

AKI

valamely állást betöltőni kíván: legbizto-
sabbán értezt, ha az

„ARADI KÖZLÖNY”

Kis hirdetés

rovatát használja.

Nagyobb forgalmu

fűszer- vagy divatárú üzletbe pénz-
tárnoknőnek ajánlkozik, ki már
hosszabb ideig alkalmazva volt.
Cím a kiadóhivatalban meg tud-
ható. 2271

Utikönyveket (Badeker)

állandóan raktáron tart Ingusz I.
és Fia könyvkereskedése Arad,
Weitzer János-utca. Arad és te-
mesmegyei telefon 517. sz. 201

Eladó

a belvárosban egy 2200 koronát
jövendelő ház. Bővebbet a lap
kiadóhivatalában. 1918

Pörkölt szalonna,

légenszáritott, oldalankint 35—60
kg. nehéz, kapható Raichbauer
Nándornál, Ujszentannán. 1991

Egy huszonöt év óta

fennálló szatócs üzlet a főtéren
betegség miatt eladó. József fő-
herceg-ut 1. szám. Bővebbet a tu-
lajdonosnál. 2245

4 szobás lakás

elköltözés miatt jutányos áron
azonnal kiadó. Bocskay-tér 6

Két bádigos segédet

keresek azonnali belépésre állandó
alkalmazásra. Nős előnyben része-
sül, kinek lakást is adok. Ajánla-
tok Weinberger Menyhért épület
díszmű bádigos-mesterhez, Csermő
intézendő. 2261

Minden ujdonság

azonnal több példányban kapható
80.000 kötetes kölcsönkönyvtá-
rban, heti 8 filléres kölcsöndíj
ellenében. A könyvek újak és tiszták.
Terjedelmes jegyzékek vidékre
is. Zenemű kölcsönző intézet. Kerpel
Izso könyv és papirkereskedése,
Aradon. 212

Intelligens

ösv. urinőnél jó házikoszt kapható.
Bővebbet Thököly-tér 4., ajtó 3.

Jó karban levő

íróasztalok

megvételre kerestetnek.

Könyvkötészetünkben

tanulóleányok

felvétetnek.

Napernyők

minden színben és fekete óriási
választékban, legjutányosabb árak
1881 mellett.

Hoffmann Sándor

Szinház-épület.

657 - 1908. végr. sz.

Árverési hirdetmény.

Közhirre tétetik, hogy az 1881.
évi LX. t. cz. 102. §-a értelmében
Sátorlajuhelyi kir. járásbíróság
1906. V. 1372/1. számú elrendelő
és az aradi kir. járásbírósnak
1908. V. 1065/4. számú kiküldő
végzése folytán Misoga Sándor
bpesti lakos végrehajtó javára,
Szörényi Jenő eleki lakos ellen 140
kor. tőke és jár. erejéig fogana-
tosított kielégítési végrehajtás alkal-
mával bíróság le- és felülfoglalt és
610 koronára becsült szobabutorok és
egyéb tárgyakkal álló ingók a
még fizetetlen összeg kielégítésére
a helyszínen, vagyis Eleken, végre-
hajtást szenvedett lakásán 1908. évi
június hó 23. napjának d. e. 10 órájára
küzölt nyilvános árverésen a leg-
többet ígérőnek készpénzfizetés
mellett becsáron alul is el fognak
adatni.

Amennyiben az elárverezendő
ingókat mások is le- és felülfog-
lalták, és azokra kielégítési jogot
nyertek volna, ezen árverés az
1881. évi LX. t. cz. 102. §-a értel-
mében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Aradon, 1908. évi június
hó 9. napján.

Najmányi Béla,

bíró végrehajtó.

2270

17636—1908. sz.

Hirdetmény.

A nagyméltóságú m. kir. hon-
védelmi miniszter ur az 5572/eln.
1908. számú körrendelete értelmé-
ben az aratási munkálatok aka-
dálytalan teljesíthetése céljából
azon tényleges szolgálatban álló
katonák 3 heti szabadságolását
hajlandó engedélyezni, illetve ki-
eszközölni, kik mezőgazdasági bir-
tok tulajdonosai, vagy bérlői. A
40 katasztrális holdnál nagyobb
birtok tulajdonosai vagy bérlői
azonban e kedvezményre igényt
nem tarthatnak. A kedvezmény
iránti kérvényeket a szabadságo-
landók hozzátartozói a tartózko-

dási helyük községi (városi) elő-
járóságánál nyujtsák be.

A kérvényben a netán szüksé-
ges adatok (a szabadságolandó
neve, rendfokozata és csapatteste,
a folyamodó vagy a szabadságo-
landó egyén birtokának területe,
a szülői házban élő gyermekek
száma, a cselédek száma, a bérelt
birtok nagysága stb.) pontosan
föltüntetendők.

A mennyiben pedig maguk a
tényleges állományu katonák kér-
nék ezt a szabadságolást, kérelmü-
ket a községi bizonyítványok be-
terjesztése mellett rendes szolgál-
lati uton terjesztik elő.

A kérvények Aradon a városi
tanácshoz nyujtandók be.

Aradon, 1908. június hó 12.

A városi tanács.

A hölgyek tudják legjobban, mily
fontos a szép üde arc,
mily hatalom és kincs az, mily
előnyökben részesül egy szép nő.

Szépnek lenni azonban nagy
feladat, nem elegendő, hogy valaki
csinos, fess, megnyerő külsejű és
kedves legyen, hanem a legfonto-
sabb, hogy az arcüre tiszta legyen.

A nők tudják ezt és azért igen
nagy gondot fordítanak az arcür
ápolására és a szépség emelésére.

A Földes-féle Margit-Creme

az egy-díj szer, mely 5—6-szori használat után eltávolít kiütéseket,
pattanásokat, szeplőket, májfoltokat és az arcot hóhérré teszi.

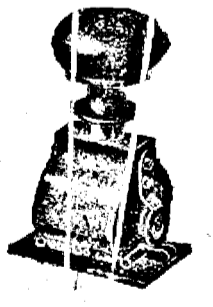
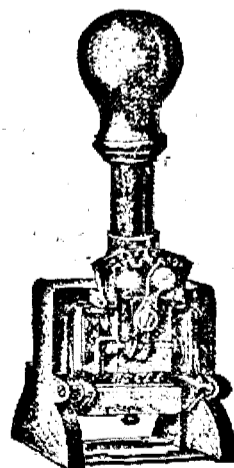
A Földes-féle MARGIT-CREME páratlan és csodás
arc-zéplítő és a szépséget megőrző hatását mi sem
bizonyítja fényesebben, mint azon körülmény, hogy a Wienben
rendezett „Ausstellung für Moderne Gesundheits und Schön-
heits pflege“ nagy aranyérmét és diszoklevelet nyert.

A MARGIT-CREME, miként azt számos vegyvizsgálat
igazolja, ment minden káros anyagtól és így az arcot bár-
mily ideig használják is azt nemcsak nem rontja, hanem
késő öreg korig ifju üdeségében tartja meg.

Készítte:

Földes Kelemen gyógyszerész Aradon.

Kapható az egész világon. Ára 1 korona. 281

Nyomatványok,
Ruggyanta-bélyegzők,
Pecsétnyomók, számozó-gépek
kelti bélyegzők és kézi nyomdák a legjutá-
nyosabb árban kaphatók a

Hungária" nyomdában

Arad, Vörösmarty-utca I.

1371